

NOTES

LES VARIANTS DEL TEXT OCCIDENTAL
DE L'EVANGELI DE MARC (XVI)
(Mc 9,30-10,52)

Josep RIUS-CAMPS

VI. SISENA SECCIÓ: Mc 9,30-10,52

La Sisena Secció té com a leitmotiv el tema del «camí», del camí personal de Jesús, físic ensems que metafòric, sembrat d'incomprensions i escàndols, d'ensenyances adreçades als deixebles en privat i a la multitud de seguidors, així com de predicacions sobre la sort del Fill de l'home en contrast amb les ambicions de poder i l'obcecació dels Dotze. Consta de quatre períodes. En el primer (XIV, en el còmput global de l'obra: 9,30-50), tot travessant Galilea (διὰ τῆς Γαλιλαίας), s'apunta l'ensenyança impartida per Jesús als deixebles sobre l'Home sofrent [A] i, en la seqüència correlativa, un cop arribats a Cafarnaüm, es contenen els reiterats advertiments adreçats als deixebles sobre les ambicions de poder que s'han desfermat entre ells durant el camí i el gravíssim perill d'escandalitzar els petits servidors [A']. En el segon (XV: 10,1-16), de camí cap a Judea passant per l'altra riba del Jordà (εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου), s'aborda l'ensenyança sobre el divorci impartida a la multitud, primerament [A], i després als deixebles, en privat [B], insistint en la manera com han d'acollir els petits servidors [A']. En el tercer (XVI: 10,17-31), en la continuació del camí (εἰς ὁδόν), després de la invitació al seguiment adreçada a un home ric [A], Jesús instrueix els deixebles sobre el perill de les riqueses [A']. Finalment, en el quart període (XVII: 10,32-52), en el camí de pujada a Jerosòlima (ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα), té lloc la darrera predicció de la passió-resurrecció [A], esclaten les pretensions de poder dels fills de Zebedeu [B] i s'escenifica la guarició del cec de Jericó, que reprèn el seguiment de Jesús en el sí del camí (ἐν τῇ ὁδῷ) [A'].

PERÍODE XIV. Mc 9,30-50: D'INCÒGNIT PER GALILEA: INSTRUCCIÓ ALS DEIXEBLES SOBRE L'HOME SOFRENT; ESPERIT DE SERVEI VS. AMBICIÓ DE PODER

El *període catorzè* comprèn tan sols dues perícopes: A // A'. En la primera es narra l'ensenyança que Jesús impartí als deixebles durant la travessia de Galilea [A]; en la segona, la lliçó que els inculcà a Cafarnaüm sobre les ambicions de poder que els Dotze havien atiat durant el camí [A'].

[A] Perícopa 53. Mc 9,30-32: *Ensenyança de Jesús als deixebles sobre la sort del Fill de l'home*

La *primera seqüència* [A] (Per. 53) consta de tres elements: a // b // a'. En el primer i el darrer es narren succintament la travessia d'incògnit de Jesús acompanyat dels deixebles per la regió de Galilea [a] i la total incomprensió mostrada pels deixebles [a'] arran de la predicció de la passió, mort i resurrecció del Fill de l'home, predicció que ocupa el centre de la perícopa [b].

[a] 9,30: *Travessia d'incògnit per Galilea*

En el *primer element* [a], Jesús i els seus deixebles travessen d'incògnit la regió de Galilea.

868. ἐπορεύοντο B* D, *transiebant* d Ψ^c 2427 a aur c f || παρ- ἅ B^c P⁴⁵ A L Δ Ψ* *rell.*

868) Segons la lliçó avalada pel Còdex Sinaític, Jesús i els seus deixebles estarien de pas tan sols per Galilea. Segons els còdexs Vaticà i Bezae, feien una travessia per la regió de Galilea.

[b] 9,31: *Predicció sobre la passió, mort i resurrecció del Fill de l'home*

En el *segon element* [b] es conté l'ensenyança reiterada de Jesús als deixebles sobre la sort del Fill de l'home.

869. (ἔλεγεν) αὐτοῖς D, *illis* d ἅ A *rell* || *om.* B 2427 k sa^{mss}.
 870. ὁ υἱὸς (τοῦ ἀνθρώπου) B ἅ A *rell* // υἱός D [vl NR].
 871. (εἰς χεῖρας) ἀνθρώπων B (^s P^{45vid}) ἅ A *rell*, *hominum* d | ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν 157. 700 / ἀνόμων Ψ || ἀνθρώπου D [vl NR].
 872. ἀποκτενοῦσιν (αὐτόν) B ἅ A *rell*, *occident* d || ἀποκτείνουσιν D [vl NR].
 873. (καὶ) ἀποκτανθεῖς B P⁴⁵ ἅ A *rell* || *om.* D d [vl NR].
 874. μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται B D, *in tres dies resurget* d ἅ C* L Δ Ψ
 579. 892. 2427 pc it sy^{hms} co || τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστ. A C³ K M N U Θ Π 2. 119 28
 aur f l vg sy | τ. τρίτῃ ἡμ. ἐγείρεται W 28 | τ. τρίτῃ ἡμ. ἐγεροθήσεται f^{1.13}.

869) L'explicitació del pronom (no és imprescindible) recalca que la dita va adreçada directament a ells i, per cert, amb insistència (doble impf., ἐδίδασκεν ... καὶ ἔλεγεν).

870-871) La manca d'article davant «Fill de l'home» li confereix gran rellevància: «un home/un representant de la humanitat». L'expressió υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου s'ha presentat ja en 2,10.28; 8,31.38 i 9,9.12, sempre amb article. La manca d'article, per part del Còdex Bezae, està relacionada amb el singular ἀνθρώπου, en comptes del plural del text alexandrí que seria més normal. D'aquesta manera, la dita de Jesús es converteix en un aforisme universal: «Un fill de l'home és lliurat a mans d'un home», mentre que en el text alexandrí se circumscriu a Jesús: «El fill de l'home és lliurat a mans d'homes».

872-873) Amb el verb en temps present, el Còdex Bezae insisteix que la sort d'aquest representant de la humanitat s'actualitza en el present de la comunitat: παραδίδοται ... ἀποκτείνουσιν, mentre que el text alexandrí, amb el segon verb en futur i amb l'afegit d'un tercer aorist, παραδίδοται ... ἀποκτενοῦσιν ... ἀποκτανθεῖς, converteix l'aforisme en una predicció de futur molt detallada.

874) El verb emprat en la predicció de la resurrecció fins ara ha estat sempre ἀνίστημι, en sentit intransitiu (8,31; 9,9.10); ἐγείρω, en veu passiva, designarà el moment puntual en què Jesús va ressuscitar (16,6; serà anticipat prolèpticament en 14,28).

[a'] 9,32: *Els deixebles ignoren la predicció de Jesús i tenen por de fer-li preguntes*

En el *darrer element* [a'], els deixebles no solament ignoren la dita de Jesús sinó que tenen por d'interrogar-lo. No hi ha cap variant ressenyable.

[A] Perícopa 53. Mc 9,30-32

B03

[a] 30 Havent sortit d'allí, es posaren a travessar la regió de Galilea, però no volia que ningú ho sabés.

[b] 31 La raó és que anava ensenyant els seus deixebles i repetia que «el Fill de l'home és lliurat a mans d'homes, i l'executaran; però, un cop executat, al cap de tres dies ressuscitarà».

[a'] 32 Tanmateix, ells feien com si ignoressin aquesta dita i tenien por d'interrogar-lo.

D05

[a] 30 Havent sortit d'allí, es posaren a travessar la regió de Galilea, però no volia que ningú ho sabés.

[b] 31 La raó és que anava instruint els seus deixebles i els repetia que «un Fill de l'home és lliurat a mans d'un home, i l'executen, però al cap de tres dies ressuscitarà».

[a'] 32 Tanmateix, ells feien com si ignoressin aquesta dita i tenien por d'interrogar-lo.

[A'] Perícopa 54. Mc 9,33-50: *Les ànsies de poder dels Dotze vs. l'acolliment del petit criat*

La *segona seqüència* [A'] (Per. 54) consta de sis (set, segons el TA) elements amb un doble centre: *a b c / \ c' b' a'*. En el primer hi consta simplement la composició de lloc [a]; en el segon, un cop arribats a la comunitat, Jesús pregunta als deixebles sobre la discussió que havien entaulat entre ells pel camí [b]; ells callen, car havien discutit sobre qüestions de poder, constituint aquest moviment el primer centre de la perícopa [c]; en el segon centre, Jesús els posa com a model el petit criat [c'] (el TA el divideix en dos: [d] i [c']); Joan es dóna importància comunicant-li els impediments que han posat a un exorcista que alliberava en nom d'ell, però que no pertanyia al grup [b']; en el darrer moviment, Jesús respon primerament a l'actitud discriminadora de Joan i a continuació adverteix severament els Dotze sobre el gravíssim perill de l'escàndol que poden provocar les ambicions de poder entre els més senzills, els qui ja hi han renunciat del tot [a'].

[a] 9,33a: *Arribada a Cafarnaïm*

En el *primer element* [a] es conté la nova composició de lloc, Cafarnaïm.

875. (Καὶ) ἤλθον B S W f¹ 565. 1424 | ἤλθοσαν D, *venerunt* d || ἤλθεν A C K L M N U Δ Θ Π Ψ 2. 28 ℵ | εἰσῆλθεν f¹³ 700.

875) Pel que fa a la final en -σαν de l'aor. 2 de D05, vegeu 1,32; 6,14; 8,11.¹

[b] 9,33b: *Jesús interroga els deixebles sobre la discussió que havien mantingut pel camí*

En el *segon element* [b], Jesús, un cop ha arribat a la casa/comunitat, es posa a interrogar els deixebles sobre les discussions que havien atiat entre ells en el si del seu camí. No hi ha variants ressenyables.

[c] 9,34: *Els deixebles callen, avergonyits per haver discutit quin seria el més important*

En el *primer centre* [c] de la perícopa el narrador ens assabenta que els deixebles no van tornar mot i en desvela el motiu, inconfessable.

876. (διελέχθησαν) ἐν τῇ ὁδοῦ B S *rell* aur c ff² k l co aeth; Diat^p Or || *om.* D d A Δ Π 1079. 1546 *pc* a b f i q r¹ sy^s; Diat^{a.n.t.}

1. Cf. B.-D.-R., § 84,2, n. 2: «In LXX und Papyri häufig.»

877. (τίς) μείζων B A C K L M N U Δ Θ Π Ψ 1. 2. 28. 118. 124. 157. 565. 579. 700. 1424. 1582 ℳ | μ. ἐστίν ℵ | ἦ μ. 1071 | αὐτῶν μ. εἶη W ^f13 || μ. γένηται αὐτῶν D (*esse illorum maior d*) | αὐτῶν μ. γένηται Θ 565 [*vl NR*].

876) La repetició per part del text alexandrí de la locució ἐν τῇ ὁδῷ (cf. v. ant.) és deguda a una interpretació en sentit merament geogràfic de «el camí» al llarg del qual havien anat discutint entre ells sobre quin esdevindria el més important quan s'instaurés el Regne de Déu. En canvi, el Còdex Bezae ho entenia en sentit teològic de «el camí» de Jesús (cf. 1,2.3; 4,4.15; 8,3), el camí que el portarà a Jerosòlima (cf. 10,17.32.46.52; 11,8a.b D) i finalment a la creu. Per això no repeteix aquí ἐν τῇ ὁδῷ.

877) No és el mateix dir que el nucli de la discussió raïa sobre «qui és el més important d'ells» (B03, implícit; ℵ01, explícit) o bé sobre «qui esdevindria el més important d'ells» (D05 i Koridethi), amb l'accent posat en l'un i l'altre text en el terme «important» (μείζων). Després de la dita insistent de Jesús sobre l'home sofrent,² l'ambició creixent dels deixebles no fa sinó subratllar la manca de sensibilitat del grup, sensibilitat que palesa l'evangelista: «Tanmateix, ells feien com si ignoressin aquesta dita» (v. 32).

[c'] 9,35-37: *Jesús posa davant els Dotze el model del criadet*

En el *segon centre* [c'], en oposició amb el primer [c], Jesús convoca els Dotze i els posa com a model l'esperit de servei del petit criat, amb un lòguion sobre la reciprocitat de l'acció d'acollir. El text alexandrí el divideix en dos elements: un únic centre, la convocatòria dels Dotze [d], i l'acció d'abraçar un infant, amb el lòguion corresponent [c'].

(V. 35) 878. καί B ℵ *rell* || τότε D, *tunc d* [*vl NR*].

879. (ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα) καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος B ℵ *rell* || *om.* D d k.

(V. 36) 880. τὸ (παιδίον) D || *om.* B ℵ *rell* [*vl NR*].

881. (ἔστησεν) αὐτὸ B ℵ *rell* || -όν D (*illum d*) [*vl NR*].

882. ἐναγκαλισάμενος B ℵ² A D^c K M N U W Θ Π Ψ Ω ^f1.13 2. 28. 124. 157. 565. 579. 700. 1071. 1424 ℳ | ἀγκαλι- ℵ* || ἀνακλι- D*, *cum complexus est d* [*vl NR*].

(V. 37) 883. ἐν τῶν τοιούτων παιδίων B A K L M N U Π 2. 118. 157. 579. 700. 1071 ℳ | ἐν τῶν παιδίων τούτων ℵ C Δ (Ψ) *pc* | ἐκ τῶν τοιούτων παιδίων W 69 Θ ^f13 565. (2542) *it* || τῶν τοιούτων παιδίων D (*quisquis ex huiusmodi pueris d*) Γ 124 *pc* (k) *sy*^{sp}.

884. ἐπὶ (τῷ ὀνόματί μου) B ℵ *rell* || ἐν D, *in d* W 69 [*vl NR*].

885. (ὄς) ἂν ἐμὲ δέχεται B L Ψ 124 | ἐμὲ δέχεται ℵ || ἂν ἐμὲ δέξεται D A C K M N U W Δ Θ Π ^f1.13 2. 28. 157. 565. 579. 700. 788. 1071. 1424 ℳ.

878-879) El text alexandrí, després d'insinuar Marc que Jesús anava a donar una lliçó magistral (καὶ καθίσας) als deixebles, addueix un lòguion, en contra de la pràctica habi-

2. Vegeu *supra*, nos. 870-871.

tual dels evangelistes, anticipant-se al gest amb què Jesús sintetitzà la lliçó que pretenia donar-los: primerament transcriu el lòguion en temps present (λέγει): «Si algú vol ser el primer (πρῶτος), que es faci el darrer de tots i el servidor de tots»; a continuació narra el gest de Jesús consistent a posar enmig dels Dotze un infant i abraçar-lo; finalment transcriu un segon lòguion en temps passat (εἶπεν): «Qui un de sol d'aquests infants aculli...» En el Còdex Bezae no hi ha constància del primer lòguion, un lòguion que sí que compartirà més endavant amb el text alexandrí en la perícopa on, a la pregunta de quin d'ells «s'asseurà a la dreta o a l'esquerra» en el moment de l'entronització gloriosa del Messies, Jesús els respondrà precisament amb aquest lòguion en temps present (λέγει): «El qui vulgui esdevenir important (μείζων) entre vosaltres, que sigui el vostre servidor, i el qui vulgui ser el primer (πρῶτος) d'entre vosaltres, que sigui l'esclau de tots» (10,35-45). De fet, ni Mateu ni Lluc anticipen aquest lòguion en la perícopa del petit criat (cf. Mt 18,1-5; Lc 9,46-48). És més, el Còdex Bezae no coordina (καὶ καθίσας B S) la lliçó magistral que Jesús pretenia impartir-los amb el silenci que ells havien donat per resposta (οἱ δὲ ἐσιώπων), ans bé remarca amb un adverbi (τότε καθίσας D) que Jesús reaccionà *aleshores* cridant els Dotze que «havien estat discutint quin esdevindria el més important (μείζων) d'ells» i fent el gest de posar enmig d'ells el petit servidor.

880-881) Dues variants que no figuren en l'edició crítica de Nestle-Aland, probablement per haver-les jutjades intranscendents, deixen entreveure la finor del Còdex Bezae i el caire més narratiu del text alexandrí. Segons el text comunament acceptat, Jesús «prengué un criadet (παιδίον) i el va posar enmig d'ells (ἔστησεν αὐτό, neut.)», considerant que es tracta d'un criadet qualsevol o, millor encara, d'un infant (així ho he traduït en el TA). El Còdex Bezae, en canvi, li preposa l'article i es refereix a ell després en masculí, «prengué el criadet (τὸ παιδίον) i el va posar enmig d'ells (ἔστησεν αὐτόν, masc.)», donant a entendre que es tracta d'un personatge representatiu dels qui estan al servei dels altres, ben conegut dels oients.³

882) Dels dos únics passatges evangèlics on es diu que Jesús «abraçava els infants» tan sols en tenim constància en el text alexandrí de Marc (ἐναγκαλιζόμενος, 9,36 B S² [ἀγκαλι- S*] D^C i 10,16 B S). Segons el Còdex Bezae, en canvi, no es diu mai que Jesús vagi «abraçar els infants», sinó que va fer «reclinar a taula» (ἀνακλιόμενος) el criadet (Mc 9,36 D) i va «convocar» (προσκαλεσόμενος) els petits criats (10,16 D). Una relectura purament narrativa va esmussar el sentit fort de l'original, evidenciant que hom ja havia pres en sentit literal el terme παιδίον, «petit infant».

883) Tant el Còdex Vaticà com el Sinaític construeixen aquí el partitiu amb ἔν + genitiu, mentre que el Còdex Bezae té el genitiu tan sols.⁴

884) Els còdexs Vaticà i Sinaític empen la preposició ἐπί + datiu (ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου), en sentit metafòric quasi local («sobre la base del nom, com si fos jo»),⁵ mentre

3. Es tracta d'una tècnica atestada pel Còdex Bezae i que es remunta sens dubte a l'original marquià consistent en fer concertar en masc. substantius neutres quan representen persones: cf. 1,10.26; 4,8.36; 5,9.10.13; 9,18.26.36. Es podria objectar que el mateix narrador empra el neutre a continuació (ἀνακλιόμενος αὐτό). L'evangelista fila molt prim: en el primer cas, posa enmig d'ells la *persona* del criadet; en el segons cas, fa reclinar a taula el criadet *qua talis*, essent així que no li corresponia asseure's a taula.

4. Cf. B.-D.-R., § 164.

5. «ἐπί + dat. indicating the ground of an action [Graecitas] §126» (ZERWICK – GROSVENOR, *Analysis*, 138).

que el Còdex Bezae prefereix aquí la preposició ἐν + datiu (ἐν τῷ ὀνόματί μου), fent ús d'una frase litúrgica.⁶

885) El Còdex Bezae empra sempre consegüentment en els Sinòptics el subjuntiu aorist en la fórmula ὅς ἂν δέξηται, mentre que el Còdex Vaticà (el Sinaític ho llegeix en ind. pr., sense ἄν) empra aquí i en Lc 9,5 i 10,10 el subjuntiu present δέχεται/δέχονται. La diferència és quasi imperceptible, però l'aspecte puntual de l'aorist és preferible.

[b'] 9,38: *Actitud discriminatòria de Joan*

En el *cinquè element* [b'], Joan replica a Jesús que han intentat d'impedir que expulsés dimonis a un exorcista que no pertanyia al grup de deixebles.

886. ἔφη (αὐτῷ) B Ἕ L Δ Θ Ψ 579. 1071 || ἀπεκρίθη D (*respondens* d) 1424 | ἀπεκρίθη δέ A E K M N U Y Π Ω f¹ 2. 28. 118. 124. 157 ℣ | καὶ ἀποκριθεὶς W f¹³ 565. 700. 1346.

887. ὁ Ἰωάννης B | ὁ Ἰωάννης Ἕ C E L M W Δ Θ Ψ Ω 118. 565. 579. 700. 1071. 1424 || Ἰωάννης D, *Iohannes* d A K N U Y Π f¹⁻¹³ 2. 28. 124. 157. 1346 ℣ [vl NR].

888. καὶ εἶπεν D (*dixit* d) | εἶπεν W f¹³ 1346 | καὶ λέγει f¹ 28. 2542 it bo^{mss} | λέγει 565. 700 | λέγων E K L M N U Y Π Ω 118. 124. 157. 1071. 1424 ℣ f q (sy^h) || om. B Ἕ C Δ Θ Ψ 579. 892. 2427 pc sy^p.

889. καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν B Ἕ Δ Θ 0274. (2427 ἡμῖν) pc aur f sy^{s.p.pal} (co) | κ. ἐκ. αὐ., ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν Ψ 892 | κ. ἐκ. αὐ., ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν L | κ. ἐκωλύσαμεν αὐ., ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν C 579. 1071. 1342 aur f co aeth || ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν D | ὅς οὐκ ἀκ. ἡμῖν, κ. ἐκ. αὐτόν f¹ | ὅς οὐκ ἀκ. ἡμῖν, κ. ἐκωλύσαμεν αὐτόν (W ἠκολούθει) f¹³ 28. 205. (565 ἠκολούθει). 700. 1241. 1243. 1346. 1424. (2542) pc lat, *qui non sequitur nobiscum, et prohibuimus eum* d | ὅς οὐκ ἀκ. ἡμῖν, κ. ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν A K M N U Π 2. 118. 157 ℣ sy^{hmg}; Bas.

886-888) Joan (Ἰωάννης/-vv-)⁷ no es limita a «dir» (ἔφη, TA), sinó que «li replica dient» (ἀπεκρίθη ... καὶ εἶπεν D), conferint així molta solemnitat a la rèplica, en consonància amb la construcció asindètica que presenten ambdós textos al principi d'aquest nou element.

889) Segons el text alexandrí, els Dotze, representats per Joan, haurien intentat d'impedir a un exorcista anònim que expulsés dimonis en nom de Jesús, perquè no «ens seguia», com si fossin ells el punt de referència del verb ἀκολουθεῖω, un terme tècnic per a expressar el discipulat. En el Còdex Bezae s'inverteixen els membres de la

6. Vegeu J. READ-HEIMERDINGER, *The Bezan Text of Acts. A Contribution of Discourse Analysis to Textual Criticism*, Sheffield: Sheffield Academic Press, 2002, pp. 199-200. En el par. de Mt 9,5 i de Lc 9,48 tots els còdexs retenen la prep. ἐπί + dat. En una expressió semblant, en Lc 9,49 s'invertiran els termes: els còdexs Vaticà i Sinaític empraran la prep. ἐν + dat., mentre que el Còdex Bezae usarà ἐπί + dat.

7. En Mc, B03 empra sempre Ἰωάννης, amb una sola v, tant per a Joan Baptista com per al fill de Zebedeu; D05 i Ἕ01, sempre Ἰωάννης, amb dues vv.

frase parlant senzillament d'«un que no ve seguint *amb* nosaltres» i afegint «i hem intentat d'impedir-li-ho», sense explicitar la raó (implícita) d'aquest intent d'impedir, no reeixit.⁸ Noteu la conflació perpetrada per molts uncials i la majoria de minúsculs.

[a'] 9,39-49: *Resposta de Jesús a l'actitud discriminatòria de Joan i advertiment molt sever adreçat als Dotze sobre el gravíssim perill de l'escàndol*

El darrer element [a'], d'una llargària desproporcionada, conté una doble presa de posició de Jesús: primerament, davant l'actitud discriminatòria de Joan i, tot seguit, davant l'escàndol que els Dotze poden causar als petits servidors amb la seva actitud prepotent i ambiciosa.

(V. 39) 890. (ὁ δὲ) Ἰησοῦς εἶπεν B **ℵ** *rell* || ἀποκριθεὶς εἶπεν D, *at ille respondens* d 565 it | εἶπεν W *f*^{1.13} 28. 2542 *pc sy*^s.

891. (κωλύετε) αὐτόν B **ℵ** *rell* || *om.* D d [vl NR].

(V. 40) 892. ἡμῶν ... ἡμῶν B **ℵ** C W Γ Δ Θ Ψ *f*^{1.13} 2. 28. 157. 565. 579. 892. 1071. 1241. 2427. 2542 k *sy*^{s,hmg} co; Bas | ἡμῶν ... ὑμῶν L *pc* | ὑμῶν ... ἡμῶν X 118 *pc* || ὑμῶν ... ὑμῶν D, *vos ... vobis* d A M N U Π 124. 700. 1424 **℞** lat *sy*^{p,h} bo^{ms}.

(V. 41) 893. ἐν ὀνόματι (ὄτι) B **ℵ**² A C* K L N Π* Σ Ψ *f*¹ 1. 579. 892. 1071. 1241. 1342. 1424. 1582*. 2427 *al sy* || ἐν τῷ ὄν. μου D H M Δ Θ 28. 565. 700. 1243. 1292. 1505. 2542 *al* | ἐν ὄν. μου **ℵ*** C³ U W Π² 2. 118. 124. 157. 180. 205. 597. 1006. 1010. 1582^c **℞**, *in nomine meo* d latt *sy*^{hmg} co aeth; Aug | ἐπὶ τ. ὄν. μου *f*¹³ (1346).

(V. 42) 894. (ὃς ἄν) σκανδαλίση B **ℵ** *rell*, *scandalizaverit* d || -ζη D [vl NR].

895. τούτων B D, *his* d **ℵ** A C L M² N Y* Δ Θ *f*¹ 28. 124. 565. 579. 700. 1071. 1424 || μου W | *om.* K M* S U Γ Π Ψ *f*¹³ 2. 157. 892. 1346 **℞**.

896. (τῶν) πιστευόντων εἰς ἐμέ B A C² L K M N U W Θ Π Ψ *f*^{1.13} 2. 28. 124. 157. 180. 205. 565. 579. 597. 700. 892. 1006. 1010. 1071. 1241. 1243. 1292. 1342. 1424. 1505. 2427 **℞** lat *sy sa bo fay aeth*; Diat Aug | πιστευόντων **ℵ** Δ it bo^{ms} || πίστιν ἐχόντων D, *fidem habentium* d C* a.

897. περικειται B **ℵ** *rell* || -έκειτο D, *circumdaretur* d W [vl NR].

898. περὶ (τὸν τράχηλον) B **ℵ** *rell* || ἐπὶ D (*collo*, dat. d) [vl NR].

899. βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν B **ℵ** *rell* || εἰς τ. θάλ. ἐβλήθη D, *in mare mittetur* d | ἐβλήθη εἰς τ. θάλ. W Θ [vl NR].

(V. 43) 900. (ἐάν) σκανδαλίση B **ℵ** L W Δ Ψ 579. 892. 2427 *pc* || -ζη D (*scandalizat* d) A C E H K M N Y Θ Π *f*^{1.13} 2. 28. 157. 565. 700. 1071. 1424 **℞**.

901. (καλόν) ἐστίν σε B **ℵ** C L Δ Ψ *f*¹³ 28. 565. 700. 1424 || ἐστίν σοι D, *est tibi* d | σοί ἐστιν A K M N U W Π *f*¹ 2. 124. 157. 1071 **℞** [vl NR].

902. τὰς (δύο χεῖρας) B **ℵ** *rell* || *om.* D Ψ 1071 [vl NR].

903. ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄβεστον B **ℵ**² C Θ 2427 **℞** aur l vg (*sy*^h sa) bo^(mss) | ἀπελθεῖν εἰς τ. γέεν. **ℵ**¹ L Δ Ψ 0274. 700. 892 *pc sy*^p | ἀπελθεῖν εἰς τὸ πῦρ τ. ἄβ. W *f*^{1.13} 28 *pc sy*^s | εἰσελθεῖν εἰς τ. γέεν., εἰς τὸ πῦρ τ. ἄβ. **ℵ*** (r¹) || βληθῆναι εἰς τ. γέεν., ὅπου ἐστίν τὸ πῦρ τ. ἄβ. D, *mitti in gehennam, ubi est ignis inextinguibilis* d k (a f).

8. Cf. B.-D.-R., § 326.

(V. 44) 904. ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται D (*ubi vermis eorum non morietur et ignis non extinguetur* d) A K M N U Θ Π *f*¹³ 2. 157. 180. 579. 597. 700. 1006. 1010. 1071. 1346. 1424. 1505 $\mathfrak{M}$ lat sy^{ph}; I^{lat} Chrom Aug || *om.* B $\aleph$ C L W Δ Ψ 0274 *f*¹ 28. 205. 565. 892. 2427 *pc* k sy^{s,pal} co.

(V. 45) 905. καὶ ἐὰν (καὶν D) ... σκανδαλίζη (-ει $\aleph$) B D (*scandalizat* d) $\aleph$ *rell* || -ση (L) W [*vl* NR].

906. (καλόν [+ γάρ A K Π 1071]) ἐστίν σε B $\aleph$ A C F K L N Δ Θ Π Ψ *f*¹³ 1. 2. 118. 565. 579. 700. 1424 $\mathfrak{M}$ || σοὶ ἐστίν D M² W 124. 157 | ἐστίν σοὶ M* U 1582. 1071, *est tibi* d.

907. εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν [+ κυλλὸν ἦ $\aleph$] χωλόν B $\aleph$ A C K L M N U W Δ Π Ψ *f*¹³ 2. 124. 157. 579. 1071. 1424. 1582 $\mathfrak{M}$ || χωλ. εἰσελ. εἰς τ. ζωὴν αἰώνιον D, *cludum introire in vitam aeternam* d | χωλ. εἰσελ. εἰς τ. ζωὴν 565. 700 [*vl* NR].

908. βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν B D, *mitti in gehennam* d *rell* || εἰς τ. γέεν. βληθ. $\aleph$ [*vl* NR].

909. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον D, *in ignem <in>extinguibilem* d A K M N U Θ Π *f*¹³ 2. 157. 180. 565. 579. 597. (700). 1006. 1010. 1071. 1241. 1243. 1292. 1346. 1424 $\mathfrak{M}$ (lat sy^h); Aug || *om.* B $\aleph$ C L W Δ Ψ 0274 *f*¹ (28). 892. 2427 *pc* b k sy^{s,p} co.

(V. 46) 910. ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται D, *ubi vermis eorum non morietur et ignis non extinguitur* d A K M N U Θ Π *f*¹³ 2. 157. 180. 579. 597. (700). 1006. 1010. 1071. (1241). 1243. 1292. 1342. 1346. 1424 $\mathfrak{M}$ lat sy^{h,pal}; Aug || *om.* B $\aleph$ C L W Δ Ψ 0274 *f*¹ 28. 205. 565. 892. 2427 *pc* b k sy^s co.

(V. 47) 911. (καὶ) ἐὰν ... σκανδαλίζη B $\aleph$ *rell* || ... εἰ σκανδαλίξει D (εἰ *puncto supra* ι *posito* D^{p,m}), *quod si ... scandalizat* d | εἰ ... -ση W [*vl* NR].

912. (καλόν) σέ ἐστίν B $\aleph$ Ψ 1424 | ἐστίν σε L Δ Θ 700 || σοὶ ἐστίν D A C K N U Π *f*¹ 2. 124. 157. 1071 $\mathfrak{M}$ | ἐστίν σοὶ M* 579, *est tibi* d | ἐστίν *f*¹³ 124 [*vl* NR].

913. βληθῆναι εἰς τὴν (- B L Ψ 28) γέενναν B $\aleph$ *rell* || ἀπελθεῖν εἰς τ. γέεν. D, *ire in gehennam* d *f*¹ 1424.

(V. 49) 914. πᾶς γὰρ (+ ἐν $\aleph$ 1342) πυρὶ ἀλισθήσεται (-γηθήσεται W) B $\aleph$ L W Δ 0274 *f*¹ 1. (αὐλ- 28*). 118. 205. 565. 579. 700. 788. 1006. 1342. 1582* *pc* sy^s sa bo^{pt} Did | πᾶς γ. (+ ἐν C) πυρὶ ἄλ. (ἀναλωθήσεται Θ) καὶ πᾶσα θυσία ἀλὶ ἀλισθήσεται (ἀναλωθή- Ψ) A C K M N U Θ Π Ψ *f*¹³ 2. 124. 157. (579). 1071. 1424. 1582^c. (2427) $\mathfrak{M}$ lat sy^{ph} bo^{pt} || πᾶσα γὰρ θυσία ἀλὶ ἀλισθήσεται D, *omne enim sacrificium sali salietur* d it; Ambr Chrom.

(V. 50) 915. (ἀνάλαλον) γένηται B $\aleph$ *rell* || γενήσεται D, *fuerit* d | μωρανθηῖ W (579) [*vl* NR].

890) El text alexandrí es veu constret a explicitar el nom de «Jesús», absent en tota aquesta perícopa en el Còdex Bezae, com en tantes altres perícopes. D'altra banda, el Còdex Bezae reproduïx aquí els termes de la rèplica de Joan (ἀποκριθεὶς εἶπεν), conferint la mateixa solemnitat a la rèplica que a la contrarèplica.

891) Novament el text alexandrí té necessitat d'explicitar el pronom: «Desistiu d'impedir-li-ho!»⁹ El Còdex Bezae és més categòric: «Desistiu d'impedir/de posar impediments!», deixant entendre que no és la primera vegada.

9. Cf. B.-D.-R., § 427,4. La negació de l'imper. pr. connota la idea de «deixar de fer quelcom».

892) La doble *vl* ἡμῶν ... ἡμῶν (B **Σ**) > ὑμῶν ... ὑμῶν (D) podria ser deguda a itacisme. Tanmateix, pel par. de Lc 9,50 (ὑμῶν ... ὑμῶν B D), m'inclino a donar la raó al Còdex Bezae, ja que són els deixebles els qui amb la seva actitud prepotent no paren de crear-se enemics.

893) En comptes de repetir l'expressió ἐν τῷ ὀνόματί μου (D, cf. 38), referida ara al fet de donar a beure un got d'aigua (el mínim que hom pot fer), el Còdex Vaticà empra la construcció ἐν ὀνόματι ὅτι (B) en el sentit de «pel fet que sou...»

894, 900, 905, 911) Pel que fa a la construcció del verb σκανδαλίζω, hi ha lleugeres diferències tant en el si de B **Σ** com respecte a D: el text alexandrí empra 2x ἄν/ἑάν + subj. aor. (vv. 42, 43) i 2x ἑάν + subj. pr. (vv. 45, 47), mentre que el Còdex Bezae empra 3x ἑάν + subj. pr. (vv. 42, 43, 45) i 1x εἰ + ind. pr. (v. 47). Tenint en compte que l'ús del subjuntiu present o de l'aorist afecta l'aspecte del verb,¹⁰ el text alexandrí oscil·la entre una forma d'escàndol puntual, eventual (subj. aor.), i una altra d'escàndol efectiu, reiterat (subj. pr.), mentre que segons el Còdex Bezae Jesús adverteix seriosament els deixebles del perill d'escàndol reiterat, però va més enllà, a propòsit de «l'ull» en quant origen de tota mena d'aspiracions i d'ambicions (el cas present), fent referència a una possibilitat d'un escàndol imminent en optar per una condició real amb εἰ i l'indicatiu present.

895-896) Segons el Còdex Bezae, «el criadet» que Jesús ha proposat com a model als Dotze és «un dels petits que tenen fe», és a dir, forma part del grup de seguidors que no tenen aspiracions de grandesa. El text alexandrí distingeix entre «un dels petits que creuen en mi» i d'altres petits no creients, és a dir, ho entén en sentit literal.

897-899) Un eventual escàndol dels deixebles (TA) seria tan greu que, segons el text alexandrí, «més li valdria que li *cenyeixin* (εἰ περιέχεται, condició real)¹¹ una mola de molí *entorn* (περὶ) del coll i el *deixin tirat* (βέβληται, pf.) en el mar», accentuant així al màxim el càstig merescut. El Còdex Bezae és més circumspecte: proposa una condició irreal (εἰ περιέχετο, impf.), no és tan realista («sobre [ἐπί] el coll») i parla d'una eventualitat (ἐβλήθη, aor. passiu).

901, 906, 912) La diferència entre ἐστίν σε (B **Σ**) i ἐστίν σοι (D) rau en l'assignació del pronom com a subjecte de l'infinitiu (σε ... εἰσελθεῖν), «més val que *tu* entris...», o com a complement indirecte de ἐστίν, «més *et* val d'entrar...» L'un i l'altre text són conseqüents en l'ús diferenciat d'aquesta expressió en les tres recurrències (vv. 43, 45 [amb l'ordre canviat en D], 47 [amb l'ordre canviat en B D **Σ**]).

902) Un detall gairebé insignificant, la manca d'article davant el numeral, posa l'èmfasi en el primer i el tercer elements d'una descripció ternària (vv. 43, 45, 47: δύο χεῖρας ... τοὺς δύο πόδας ... δύο ὀφθαλμούς, D) o tan sols en el tercer (τὰς δύο χεῖρας ... τοὺς δύο πόδας ... δύο ὀφθαλμούς, B **Σ**).

903, 908, 913) Pel que fa a l'expressió ἀπελθεῖν/βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, repetida 3x, B **Σ** (**Σ** inverteix l'ordre dels incisos en el central) llegeixen ἀπελθεῖν (εἰσελθεῖν **Σ***)... βληθῆναι ... βληθῆναι, mentre que D presenta la sèrie βληθῆναι ... βληθῆναι ... ἀπελθεῖν, insinuant en el tercer advertiment, el més incisiu (condició

10. Cf. B.-D.-R., § 373, 1a i n. 3.

11. La duresa del càstig que aquí es proposa (cf. ZERWICK, *Graecitas*, § 311), inclina alguns gramàtics a suposar que hi ha casos aïllats en què l'aparent condició real envaeix el camp de la irreal (cf. B.-D.-R., § 372,3).

real), que si els Dotze no deixen de posar obstacles escandalitzant els més petits seran ells directament els qui «se n'aniran» a la gehenna. «Gehenna» i «foc» vénen a ser expressions equivalents, però mentre que els còdexs Vaticà i Sinaític la identifiquen amb el «foc» (εἰς ... εἰς ...), el Còdex Bezae precisa sempre que «el foc» es troba a la «gehenna» (εἰς ... ὅπου ἐστίν).

904, 909-910) Pel que fa al refrany popular, ὅπου ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, inspirat en Is 66,24, el Còdex Bezae el repeteix 3x (vv. 44, 46 i 48), mentre que el text alexandrí solament el refereix a propòsit del tercer advertiment (v. 48), ometent-lo en les altres dues ocasions (vv. 44, 46). La triple cadència està en perfecta concordança amb el triple advertiment i reflecteix un típic recurs estilístic del judaisme per a inculcar quelcom molt important.

907) L'avantatge d'amputar el membre del cos comunitari que podria provocar un escàndol es formula igualment 3x (vv. 43, 45, 47), però variant l'expressió que fa referència al membre amputat. Pràcticament coincideixen ambdós textos, si bé en el Còdex Bezae s'aprecia millor l'*in crescendo*: κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ... χωλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν αἰώνιον ... μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. (El text alexandrí omet αἰώνιον en l'incís central (v. 45) i en canvia l'ordre col·locant χωλὸν al terme d'aquest.)

914-915) L'enigmàtic aclariment final (γάλα) —té l'aspecte més aviat d'una glossa tardana del mateix evangelista— fa referència a la «sal» i la posa en relació amb la invitació a «fer les paus entre ells», si bé amb un plantejament molt diferent en l'un i l'altre text. Segons l'alexandrí, es tracta de la «sal» que té «cadascun (πᾶς)» i que «ha de ser salada amb foc», en una implícita referència al «foc» escatològic de què acaba de parlar. Segons el Còdex Bezae, en canvi, es tracta de la «sal» amb què «tota ofrena (πᾶσα θυσία) ha de ser salada», al·ludint a les ofrenes ofertes en holocaust al Senyor de Lv 2,11-13 LXX, en les quals mai no podia faltar-hi la «sal», símbol de l'aliança perpètua que Déu havia segellat amb el seu poble. Una minsa diferència entre l'un i l'altre text rau en el temps del verb de la pròtasi (γένηται, subj. aor., o γενήσεται, fut. aor.), diferència que gairebé no afecta el sentit.¹² En els manuscrits bizantins s'aprecia una conflació de l'un i l'altre text.

[A'] Perícopa 54. Mc 9,33-50

B03

D05

[a] 33a Vingueren a Cafarnaüm.
 [b] 33b Un cop hagué arribat a la casa, els anava preguntant: «Què discutíeu pel camí?»
 [c] 34 Ells callaven, ja que entre ells havien discutit pel camí qui era el més important d'ells.

[a] 33a Vingueren a Cafarnaüm.
 [b] 33b Un cop hagué arribat a la comunitat, els anava preguntant: «Què discutíeu pel camí?»
 [c] 34 Ells callaven, ja que entre ells havien discutit quin esdevindria el més important d'ells.

12. Vegeu B.-D.-R., § 373,3.

[d] 35 S'assegué, va cridar els Dotze i els diu: «Si algú vol ser el primer, que es faci el darrer de tots i el servidor de tots.»

[c'] 36 Prengué un infant el va posar enmig d'ells, el va abraçar i els digué: 37 «Qui un de sol d'aquests infants aculli com si fos jo, m'acull a mi; i qui m'aculli, no m'acull a mi, sinó el qui m'ha enviat.»

[b'] 38 Li digué Joan: «Mestre, n'hem vist un que en el teu nom expulsava dimonis, i hem intentat d'impedir-li-ho, atès que no ens venia seguint.»

[a'] 39 Però Jesús digué: «Desistiu d'impedir-li-ho! No hi ha ningú, en efecte, que faci un portent en el meu nom i que pugui aviat parlar malament de mi: 40 perquè qui no està contra nosaltres, està a favor nostre. 41 Qui us doni de beure, en efecte, un got d'aigua pel fet que sou del Messies, us asseguro que no perdrà la seva recompensa. 42 Però qui escandalitzés un de sol d'aquests petits que creuen en mi, més li valdria que li cenyessin una mola de molí entorn del coll i el deixin tirat en el mar. 43 I si t'escandalitzés la teva mà, amputa-la: més val que tu entris manc a la vida, que tenint les dues mans anar-te'n a la gehenna, al foc inextingible. (44) 45 I si el teu peu t'escandalitza, amputa'l: més val que tu entris a la vida coix, que tenint els dos peus ser llençat a la gehenna. (46) 47 I si el teu ull t'escandalitzés, extreu-te'l: més val que entris borni en el Regne de Déu, que tenint dos ulls ser llençat a una gehenna, 48 on el cuc del seu remordiment no mor i el foc no s'apaga.

49 Tothom, en efecte, ha de ser salat amb foc. 50 Bona és la sal, però si la sal perdés la salabror, amb què l'assaona-

[c'] 35 Aleshores s'assegué i va cridar els Dotze;

36 prengué el criadet i el va posar enmig d'ells; el féu reclinar a taula i els digué: 37 «Qui un d'aquest criadets aculli en el meu nom, m'acull a mi; i qui m'hagi acollit, no m'acull a mi, sinó el qui m'ha enviat.»

[b'] 38 Li replicà Joan dient: «Mestre, n'hem vist un que en el teu nom expulsava dimonis, un que no ve seguint amb nosaltres, i hem intentat d'impedir-li-ho.»

[a'] 39 Ell, però, replicà dient: «Desistiu d'impedir! No hi ha ningú, en efecte, que faci un portent en el meu nom i que pugui aviat parlar malament de mi: 40 perquè qui no està contra vosaltres, està a favor vostre. 41 Qui us doni de beure, en efecte, un got d'aigua en el meu nom perquè sou del Messies, us asseguro que no perdrà la seva recompensa. 42 Però qui escandalitzi un de sol d'aquests petits que tenen fe, més li valdria que li cenyessin una mola de molí sobre el coll i el tiessin al mar. 43 I si t'escandalitza la teva mà, amputa-la: més et val d'entrar manc a la vida, que tenint dues mans ser llençat a la gehenna, on hi ha el foc inextingible, 44 on el cuc del seu remordiment no mor i el foc no s'apaga. 45 I si el teu peu t'escandalitza, amputa'l: més et val d'entrar coix a la vida definitiva, que tenint els dos peus ser llençat a la gehenna, al foc inextingible, 46 on el cuc del seu remordiment no mor i el foc no s'apaga. 47 I el teu ull, si t'escandalitza, extreu-te'l: més et val d'entrar borni en el Regne de Déu, que tenint dos ulls anar-te'n a la gehenna, 48 on el cuc del seu remordiment no mor i el foc no s'apaga.

49 Tota ofrena, en efecte, ha de ser salada amb sal. 50 Bona és la sal, però si la sal perdés un dia la salabror, amb

ran? Tingueu sal dins vosaltres matei-
xos i feu les paus entre vosaltres.»

què l'assaonaran? Tingueu sal dins vosal-
tres mateixos i feu les paus entre vos-
altres.»

PERÍODE XV. Mc 10,1-16: PELS CONFINES DE JUDEA: ENSENYANÇA
SOBRE LA QÜESTIÓ DEL REPUDI I L'ACOLLIMENT DELS PETITS SER-
VIDORS

El període *quinzè* comprèn tres perícopes: A // B \\ A'. En la primera, situada en els confins de Judea, es narra l'ensenyança que Jesús impartí a la multitud sobre el repudi [A]; en la central, repeteix la lliçó per als deixebles en el si de la comunitat [B]; finalment, en la darrera, adverteix els deixebles que si no es fan com els petits servidors no podran formar part del Regne de Déu [A'].

[A] Perícopa 55. Mc 10,1-9: *Ensenyança de Jesús a la multitud sobre la qüestió del repudi*

La primera seqüència [A] (Per. 55) consta de sis elements disposats linealment: *a b c d e f*. El primer conté la composició de lloc, pels confins de Judea, a l'altra banda del Jordà [a]; en el segon, Jesús es posa a ensenyar a la multitud que ha acudit a ell [b]; en el tercer, li plantegen la qüestió del repudi [c]; en el quart, Jesús els pregunta sobre què els manà Moisès [d]; en el cinquè, responen esgrimint la permissió mosaica de repudiar la dona amb una acta de divorci [e]; en el darrer, finalment, Jesús puntualitza que el projecte del Déu creador és superior a la concessió que els havia fet Moisès [f].

[a] 10,1a: *Arribada als confins de Judea*

En el *primer element* [a], Jesús es dirigeix als confins de Judea, per l'altra riba del Jordà.

916. καὶ πέραν B S C* L Ψ 0274. 892. 2427 pc co | κ. διὰ τοῦ πέραν 1071 | δ. τ. πέραν A E K M N U Π 2. 157. 700. 1006. 1010. 1292. 1505 ℣ sy^h || πέραν D, *in fines* d C² G W Δ (+ τοῦ Θ) f^{1.13} 28. 118. 205. 565. 579. 1241. 1243. 1342. 1424. 2542 *al latt* sy^{sp} aeth; Aug.

916) Els còdexs Vaticà i Sinaític coordinen (amb *vll*) dues precisions geogràfiques: «se'n va cap als confins de la Judea i a l'altra riba del Jordà», a no ser que es prengui el καὶ en sentit epexegetíc («és a dir»). El Còdex Bezae les juxtaposa: «se'n va cap als confins de la Judea, a l'altra riba del Jordà». Fins ara ens trobàvem a la regió de Galilea (9,30) i, més en concret, a Cafarnaüm (9,33). La composició de lloc apunta al territori pagà que es troba «a l'altra riba del Jordà», però en «els confins de la Judea».

[b] 10,1b: *Confluència d'una/de la multitud i ensenyament iterat de Jesús*

En el *segon element* [b], conflueixen de nou unes multituds/la multitud i Jesús es posa a ensenyar-los.

917. (καί) συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι Β Ν Α C K L M N U Δ Π Ψ 2. (124). 157. (579). 1071. 1424 ℞ | -εται ὄχλος W *f*¹³ | -εται πάλ. ὄχλος πολὺς *f*¹ || συνέρχεται (-ονται 565) πάλ. ὁ ὄχλος D Θ 565. 700 [vl NR].

918. καὶ ὡς εἰώθει Β Ν *rell* || ὡς εἰώθει, καὶ D, *sicut consue<ve>rat, et d* [vl NR].

917-918) Segons el text alexandrí, «*s'apleguen novament unes multituds (ὄχλοι)*» indeterminades entorn de Jesús, i aquest, «*com de costum, novament els anava ensenyant*». El Còdex Bezae, en canvi, precisa que «*es reuneix novament la multitud (ὁ ὄχλος), com de costum*», entorn d'ell, amb una clara referència a 9,25, i que Jesús «novament els anava ensenyant». La indeterminació, «unes multituds», sense possibilitat de ser identificades amb la seva darrera presència en la perícopa del noi «epilèptic» (9,14-27), deu tenir a veure amb la identificació que farà tot seguit el mateix text alexandrí dels qui interrogaren Jesús amb «uns fariseus», com veurem a continuació. El text alexandrí prefereix assignar la locució adverbial, «com de costum», al verb «ensenyar»; el Còdex Bezae l'assigna al verb «reunir-se».

[c] 10,2: *Plantejament de la qüestió del repudi*

En el *tercer element* [c], plantegen a Jesús la qüestió del repudi.

919. καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων Β Κ L M Γ Δ Ψ 28. 700. 892. 2427 *pm bo* | κ. πρ. οἱ Φαρ. ἐπηρώτων Ν C N Y Ω 579. 1071. 1241 *pm* | κ. πρ. Φαρ. ἐπηρώτησαν Α Κ U Π 2. 28. 69. 118. 700. 788 ℞ | κ. πρ. οἱ Φαρ. ἐπηρώτησαν Ν Y Ω *f*^{(1).13} 157. 1424 | οἱ δὲ Φαρ. πρ. ἐπηρώτων Θ 565. 2542 *pc sa*^{ms(s)} | οἱ δὲ Φαρ. πρ. ἐπηρώτησαν W || καὶ ἐπηρώτων D, *et interrogabant d it sy*^s (*sa*^{ms}).

919) Segons el text alexandrí, foren «uns fariseus» (Β Α i altres) o «els fariseus» (Ν C W i altres) els qui «s'atansaren» a Jesús a fi d'interrogar-lo sobre la qüestió del repudi, cosa que no s'adiu amb la composició de lloc d'aquesta perícopa, car es pressuposa que ens trobem en territori pagà. Segons el Còdex Bezae, en canvi, es dona a entendre que foren els mateixos deixebles els qui li plantejaren la qüestió, com precisarà en la perícopa següent. L'imperfet ἐπηρώτων de l'un i l'altre text pressuposa iteració i insistència en l'interrogatori.

[d] 10,3: *Pregunta de Jesús sobre la Llei mosaica del repudi*

En el *quart element* [d], Jesús respon preguntant-los pel que els manà Moisès. No hi ha variants significatives.

[e] 10,4: *Resposta: Moisès permeté de repudiar la dona amb una acta de divorci*

En el *cinquè element* [e], (els fariseus, TA) li contesten que Moisès els permeté de repudiar la dona redactant una acta de divorci.

920. δοῦναι (γράφαι) D, *dare* d || *om.* B **S** *rell* [vl NR].

920) Amb el doble infinitiu el Còdex Bezae puntualitza que Moisès no solament els «permeté d'escriure una acta de divorci» (TA), sinó també de *donar-ho per escrit*.

[f] 10,5-9: *Jesús declara que el disgní del Déu creador és superior al precepte moisaic*

En el *darrer element* [f], Jesús deixa ben clar, d'una banda, que Moisès va permetre de repudiar la dona a causa de la duresa de cor del poble d'Israel; d'altra banda, però, puntualitza que en el projecte inicial de Déu home i dona constituïen un tot inseparable.

(V. 5) 921. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς B **S** C L Δ Θ Ψ 579. (892*). 2427 *pc* (c) co || καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη. εἶπ. D, *et respondens Iesus ait* d (lat sy^{s-p}) | κ. ἀπ. ὁ Ἰη. εἶπ. αὐτ. A K M N U W Π f¹⁻¹³ 2. 28. 157. 565. 700. 1071. (1424) **M**.

922. (ἔγραψεν) ὑμῖν B **S** *rell* || Μωϋσῆς D, *Moses* d | ὑμῖν Μωϋσῆς Ψ 579 | *om.* W f¹³ 28. 124 [vl NR].

(V. 6) 923. (ἀρχῆς) κτίσεως B **S** *rell* || *om.* D d [vl NR].

924. (ἐποίησεν) αὐτοῦς B **S** C L Δ 579. 1342. 2427 *pc* c co || ὁ θεός D, *deus* d W *pc* it aeth | αὐτ. ὁ θ. A Θ Ψ f¹⁻¹³ 28. 157. 180. 205. 565. 597. 700. 892. 1006. 1010. 1071. 1241. 1243. 1292. 1424. 1505 **M** lat sy; Aug^{vid} Varimadum.

(V. 7) 925. καὶ εἶπεν D, *et dixit* d N W Θ f¹³ 28. 565. 700. 1071. 1346 || *om.* B* **S** A C K L M U Δ Π Ψ f¹ 2. 157. 579. 1424 **M** [vl NR].

926. (πατέρα) αὐτοῦ B **S** *rell* || *om.* D d M N 565 [vl NR].

927. (μητέρα) ἑαυτοῦ D | αὐτοῦ **S** M 1241 *pc*, *suam* d it vg^{mss} | *om.* B A C K L N U Δ Θ Π Ψ f¹⁻¹³ 2. 28. 157. 565. 579. 700. 1071. 1424 **M**.

928. καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ D, *et adhaerebit ad uxorem suam* d K W U Θ Π f¹³ 2. 28. 157. 180. 565. 597. 700^c. 892^c. 1006. 1010. 1071. 1241. 1243. 1292. 1424. 1505 **M** lat sy^{p-h} co aeth | κ. πρ. τῆ (-C) γυναῖκα αὐτοῦ A C L N Δ Σ f¹ 205. 579. 1342 *al* a aur c f r¹ vg^{mss} | *om.* B **S** Ψ 892*. 2427 sy^s.

(V. 9) 929. ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν B **S**, *quod ergo deus coniunxit* d *rell* || ὁ (+ οὖν W 1424) ὁ θεὸς ἐζευξεν D W 1424 [vl NR].

921) En el text alexandrí s'aprecia una disjunció (δέ) entre la contesta dels fariseus i la presa de posició de Jesús. No així en el Còdex Bezae, on es confereix molta solemnitat a la resposta de Jesús (καὶ ἀποκριθεὶς ... εἶπεν).

922) En consonància amb la puntualització de l'element anterior, el Còdex Bezae explicita que «Moisès va escriure aquest precepte» en atenció a la seva duresa de cor.¹³

13. Compareu ἐπέτρειψεν Μωϋσῆς ... δοῦναι γράφαι (v. 4 D) amb ἔγραψεν Μωϋσῆς (v. 5 D).

923-924) L'afegit del text alexandrí, «des del principi de la creació (κτίσεως)», és sospitos, malgrat que tan sols el Còdex Bezae atesti l'expressió simple «des del principi (ἀπὸ δὲ ἀρχῆς)», si tenim en compte que en el paral·lel de Mt 19,4 solament hi figura l'expressió simple ἀπ' ἀρχῆς, si bé amb una igualment suspecta correcció per part de B Θ f¹ que llegeixen κτίσας en comptes del primer ποιήσας.¹⁴ L'expressió ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως es presentarà més endavant en sentit merament cronològic (13,19 D, en correlació amb ἕως τοῦ νῦν), amb un nou additament del text alexandrí que palesarà així la seva tendència apologètica a favor de la teoria creacionista en la controvèrsia antignòstica que esclatà a principis del s. II: ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἦν ἔκτισεν ὁ θεός (13,19 B S).

925-928) En la manera d'adquirir Gn 2,24 són nombroses i significatives les *vll*. Segons el text alexandrí, no es tracta pròpiament d'una citació posada en boca de Déu, com fa el Còdex Bezae,¹⁵ sinó d'una espècie de corol·lari que extreu el mateix Jesús de la citació anterior.¹⁶ Pel que fa al pronom personal αὐτοῦ/ἑαυτοῦ, canvia de posició i de forma segons els còdexs. Però el fet més indicatiu és l'omissió per B S Ψ de l'incís central de la citació del Gènesi que fa referència a la unió íntima de l'home amb la dona, incís del qual amb lleugeres variants hi ha constància en el paral·lel de Mt 19,5-6a. Tractant-se d'un corol·lari i tenint present que el tema central és precisament el del repudi, aquesta referència haurà semblat a més d'una comunitat que estava fora de lloc.

929) En l'exhortació final, en boca de Jesús en l'un i l'altre text, s'observen també lleugeres variants: el text alexandrí presenta exactament la mateixa fórmula que reproduirà en Mt 19,6b, mentre que el Còdex Bezae uneix de manera asindètica la proposició de relatiu a la citació del Gènesi, força diferent de la que atestarà en Mt 19,6b.¹⁷

[A] Perícopa 55. Mc 10,1-9

B03

[a] 1a S'alçà d'allí i se'n va cap als confins de la Judea i a l'altra riba del Jordà.

[b] 1b S'apleguen de nou multituds entorn d'ell i, com de costum, novament els anava ensenyant.

D05

[a] 1a S'alçà d'allí i se'n va cap als confins de la Judea, a l'altra riba del Jordà.

[b] 1b Es reuneix de nou la multitud entorn d'ell, com de costum, i novament els anava ensenyant.

14. ὁ ποιήσας (D S *rell*) / κτίσας (B Θ f¹) ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς parafraseja Gn 1,27: καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ... ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς (cf. també Gn 5,1-2, on igualment s'emptra repetidament el verb ποιέω, i mai κτίζω).

15. ... ἐποίησεν ὁ θεός (fi de la parafrasi de Gn 1,27), καὶ εἶπεν: Ἔνεκεν τούτου... (inici de la citació de Gn 2,24).

16. ... ἐποίησεν αὐτούς (fi de la parafrasi de Gn 1,27) ἔνεκεν τούτου... (parafrasejant Gn 2,24).

17. Compareu ὁ οὖν ὁ θεός συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω (Mc 10,9 B S = Mt 19,6b B S) amb ὁ ὁ θεός ἔζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω (Mc 10,9 D W) i amb ὁ οὖν ὁ θεός συνέζευξεν εἰς ἓν ἄνθρωπος μὴ ἀποχωριζέτω (Mt 19,6b D).

[c] 2 S'atansaren uns fariseus i es posaren a interrogar-lo si és permès a un home de repudiar la muller, per posar-lo a prova.

[d] 3 Ell els replicà: «Què us va prescriure Moisès?»

[e] 4 Contestaren ells: «Permeté Moisès d'escriure una acta de divorci i repudiar-la.»

[f] 5 Però Jesús els digué: «Per la vostra duresa de cor us va escriure aquest precepte. 6 Però des del principi de la creació mascle i femella els va fer; 7 “per això deixarà l'home el seu pare i la mare 8 i seran tots dos una sola carn”, de manera que ja no són dos sinó una sola carn. 9 Allò, doncs, que Déu ha unit en matrimoni, que un home no ho separi.»

[c] 2 L'interrogaven si és permès a un home de repudiar la muller, per posar-lo a prova.

[d] 3 Ell els replicà: «Què us va prescriure Moisès?»

[e] 4 Contestaren ells: «Permeté Moisès de donar a escriure una acta de divorci i repudiar-la.»

[f] 5 Respongué Jesús dient: «Per la vostra duresa de cor va escriure Moisès aquest precepte. 6 Però des del principi un mascle i una femella va fer Déu i digué: 7 “Per això deixarà l'home el pare i la seva pròpia mare i s'unirà amb la seva muller 8 i seran tots dos una sola carn.” De manera que ja no són dos sinó una sola carn. 9 Allò que Déu ha unit estretament, que un home no ho separi.»

[B] Perícopa 56. Mc 10,10-12: *Jesús recalca als deixebles l'ensenyança sobre el divorci*

La segona seqüència [B] (Per. 56) és molt breu. Consta de dos elements: *a* // *a'*. En el si de la comunitat els deixebles plantegen novament la qüestió sobre el repudi [a]; Jesús no distingeix entre home i dona pel que fa a l'adulteri i els en responsabilitza tots dos [a'].

[a] 10,10: *Replantejament de la qüestió sobre el repudi per part dels deixebles*

En el primer element [a], els deixebles replantegen a Jesús la qüestió del repudi.

930. (οἱ μαθηταὶ) αὐτοῦ D, *eius* d A K M N U W Π f¹³ 1. 2. 118. 124. 157. 565. 700. 1071. 1346. 1582 ℣ || *om.* B ℞ C L Δ Θ Ψ 28. 579. 1424 [v] NR].

931. (περὶ) τούτου B A L M N Δ Ψ 118. 565. 579. 700. (1071). 1582 | τούτων ℞ || τοῦ αὐτοῦ λόγου D, *de eodem sermone[m]* d | τοῦ αὐτοῦ U f¹³ 2. 28. 157. 1424 ℣ [v] NR].

932. ἐπηρώτων B ℞ (C) L Δ Ψ 579. 1071. 1424 || -τησαν D, *interrogaverunt* d A K M N U Π f¹ 1. 2. 28. 118. 124. 157. 565. 700. 1346. 1582 ℣ [v] NR].

930-932) Les tres *vll* estan interconnectades i relacionades a la vegada amb la perícopa precedent. Com que, segons el text alexandrí, foren uns fariseus els qui s'atansaren a Jesús per a interrogar-lo sobre la qüestió del repudi, ara, en el si de la comunitat (εἰς τὴν οἰκίαν), són «els deixebles» els qui «novament es posaren a interrogar-lo sobre això», referint πάλιν a l'imperfet ἐπηρώτων, malgrat la distància entre l'adver-

bi i el verb.¹⁸ El Còdex Bezae, en canvi, és conseqüent amb el que havia insinuat en la perícopa anterior, explicitant ara que foren «novament (πάλιν) els *seus* deixebles» els qui «l'interrogaren sobre aquesta mateixa qüestió».¹⁹ Segons això, els deixebles no haurien quedat satisfets amb la resposta que Jesús havia formulat en general en atribuir-ho a la duresa de cor del poble d'Israel.

[a'] 10,11-12: *Jesús responsabilitza tant l'home com la dona*

En el *corresponent element* [a'], Jesús responsabilitza tant l'home com la dona de les causes d'adulteri.

(V. 11) 933. γαμήση ἄλλην B S *rell* || ἄλ. γαμ. D, *aliam duxerit* d [vI NR].

(V. 12) 934. (ἐάν) αὐτή B S C L Δ Ψ 579. 892. 2427 *pc co* || γυνή D, *mulier* d A K M N U Π 2. 157. 1071 *ℵ* latt *sy^{ph}* (Θ *f*¹³ 28. 565. 700) | ἀνήρ W *f*¹ | ἢ ταύτην καὶ ἐν αὐτῇ (sic) Ψ.

935. ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήση ἄλλον B S (C) L (Δ) Ψ 892. 2427 *pc co* | ἀπολύση τ. ἄνδ. αὐτ. καὶ γαμηθῆ ἄλλω A K M N U Π 2. 157. 579. 1071 *ℵ* f 1 *vg sy^{ph}* || ἐξέλθη ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς κ. ἄλλον γαμήση D, *exiet a viro et alium duxerit* d it | ἐξ. ἀπὸ ἀνδρὸς κ. γαμ. ἄλ. Θ *f*¹³ (+ τοῦ 28). (700 γαμηθῆ). 565.

933) El canvi de l'ordre natural dels mots en el Còdex Bezae accentua el pronom.

934-935) El text alexandrí assigna el mateix verb a l'home i a la dona i conserva el mateix ordre dels mots. El Còdex Bezae no parla de «repudiar el seu marit» per part de la dona, sinó de «anar-se'n del seu marit» i emfatitza novament el pronom, «i amb un altre es casa».

[B] Perícopa 56. Mc 10,10-12

B03

D05

[a] 10 En el si de la comunitat, els deixebles es posaren novament a interrogar-lo sobre això.

[a'] 11 Els recalca: «Qui repudia la seva muller i es casa amb una altra, comet adulteri contra la primera; 12 i si ella, després de repudiar el seu marit, es casa amb un altre, comet adulteri.»

[a] 10 En el si de la comunitat, els seus deixebles l'interrogaren novament sobre aquella mateixa qüestió.

[a'] 11 Els recalca: «Qui repudia la seva muller i amb una altra es casa, comet adulteri contra la primera; 12 i si la muller se'n va del seu marit i amb un altre es casa, comet adulteri.»

18. *πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου (-ων S) ἐπηρώτων αὐτόν B S.*

19. *πάλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐπηρώτησαν αὐτόν D.*

[A'] Perícopa 57. Mc 10,13-16: *Jesús posa els petits servidors com a model per als deixebles*

La *tercera seqüència* [A'] (Per. 57) comprèn quatre elements distribuïts en forma de quiasme: $a\ b\ //\ \backslash\ b'\ a'$. En el primer element, presenten a Jesús uns criadets [a] i, en el correlatiu, els beneeix [a']; en els dos centrals, mentre els deixebles llancen conjurs [b], Jesús s'indigna pel fet d'impedir que els criadets vinguin a ell i invita els deixebles a acollir-los [b'].

[a] 10,13a: *Presenten criadets a Jesús perquè els toqui*

En el *primer element* [a], uns individus anònims presenten a Jesús uns petits servents perquè els toqui.

936. (ἴνα) αὐτῶν ἄψηται B S C L Δ Θ Ψ 124. 579. 892. 1241. 1424. 2427 *pc* f; Bas || ἄψ. αὐτ. D A W *f*^{1,13} 565. 700 *℔*; Or.

936) El text alexandrí posa èmfasi en el pronom.

[b] 10,13b: *Els deixebles comminen els criadets/els qui els presenten*

En el *segon element* [b], els deixebles llancen un conjur contra els petits servents (TA) / contra els qui els presentaven a Jesús (Còdex Bezae).

937. (μαθηταὶ) αὐτοῦ D, *eius* d 565. 700 || *om.* B S *rell* [*vl* NR].

938. ἐπετίμησαν αὐτοῖς B S C L Δ Ψ 579. 892. 1342. 2427 *pc* c k sa^{mss} bo || ἐπετίμων τοῖς προσφύρουσιν D, *comminabantur offerentibus* d A K M N U W Π *f*¹³ 2. 13. 28. 157. 180. 565. 597. 700. 828. 1006. 1010. 1071. 1241. 1243. 1292 *℔* lat sy aeth; Bas | ἐπετίμων τ. φέρουσιν Θ *f*¹ 118. 205. 1424. 1505.

937-938) Novament el Còdex Bezae parla de «els seus deixebles»,²⁰ mentre que el text alexandrí es refereix a «els deixebles», sense més. Però on divergeixen més profundament és en els personatges a qui adrecen el conjur. No és el mateix llançar un conjur puntual (ἐπετίμησαν, aor.) contra els criadets (αὐτοῖς tan sols pot fer referència a τὰ παιδία), com llegim en el text alexandrí, que conjurar reiteradament (ἐπετίμων, impf.) els qui presentaven els criadets a Jesús (τοῖς προσφύρουσιν), com precisa el Còdex Bezae. Aquests últims representen els seguidors de Jesús que, a diferència dels deixebles, han renunciat a tota mena de poder i ambició identificant-se amb els criadets.

20. Vegeu *supra*, núm. 930.

[b'] 10,14-15: *Jesús s'indigna contra els deixebles i els invita a canviar radicalment d'actitud*

En el *tercer element* [b'], correlatiu del segon [b], en adonar-se'n Jesús s'indigna contra els deixebles i els invita a canviar radicalment d'actitud, adoptant la dels petits servents, si volen entrar a formar part del Regne de Déu.

(V. 14) 939. (ἄφετε) τὰ παιδία B ᆗ D^{sm.} *rell*, *pueros* d || τὰ παιδάκια D* [*vl* NR].

940. καὶ (μὴ κωλύετε) D, *et* d A C L M² Θ f¹ 28. 565. 1071. 1424 || *om.* B ᆗ K M* N U W Δ Π f¹³ 2. 157. 579. 700 Ɔ [*vl* NR].

(V. 15) 941. (οὐ μὴ) εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν B ᆗ *rell* || εἰς αὐτ. εἰσελεύσεται D (*intra-bit in illum* d) [*vl* NR].

939) Sorpren la presència del terme τὰ παιδάκια en l'original del Còdex Bezae, un terme que es presenta també en Jn 9,36. παιδάκιον diminutiu de παῖς tant pot significar «noi, jovenet» com «jove esclau». ²¹ παιδία i παιδάκια en el present context (cf. παιδία, v. 13; ὡς παιδίων, v. 15) són pràcticament equivalents: per això ho he traduït per «criadets» i «criats joves» respectivament.

940) Amb l'asíndeton, el text alexandrí confereix molt d'èmfasi al segon imperatiu. El Còdex Bezae coordina els dos imperatius, positiu l'un i negatiu l'altre.

941) Οὐ μὴ amb subjuntiu aorist o indicatiu futur és la manera clàssica de construir la negació emfàtica. ²² El còdex Bezae, a més, mitjançant el canvi de l'ordre habitual, subratlla el pronom.

[a'] 10,16: *Jesús abraça/convoca els criadets i els beneeix*

En el *darrer element* [a'], correlatiu del primer [a], Jesús abraça els infants (TA) / convoca els petits servents (Còdex Bezae) i els beneeix.

942. ἐναγκαλισάμενος (αὐτά) B ᆗ *rell* || προσκαλεσάμενος D, *convocans* d [*vl* NR].

943. κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά B ᆗ C L^{vid} Δ Θ Ψ 579. 892. 1241. (1424). 2427 *pc* || ἐτίθει τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά καὶ εὐλόγει αὐτά D, *impronebat manus super illos et benedicebat eos* d (W) *it* sy^{h**} | τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά εὐλόγει αὐτά A K* M N U Π f^{1.13} 2. 118. 157. 1071. 1582 Ɔ *aur* f l *vg*.

942) Com ja hem comprovat més amunt, ²³ en el text de Marc segons el Còdex Bezae no hi ha constància que Jesús «abracés» els infants, com li fa dir el text alexandrí dues vegades. En el present context el mateix Jesús que abans havia fet «reclinar a taula» (ἀνακλισάμενος) el criadet (cf. Mc 9,36 D) «convoca» (προσκαλεσάμενος)

21. Cf. *EWNT*, III, 5; *ThWNT*, V, 637.

22. Vegeu ZERWICK, *Graecitas*, § 444.

23. Vegeu núm. 882.

ara els criats joves (αὐτὰ fa referència a τὰ παιδάρια, v. 14). El verb προσκαλέω ja de per si connota una certa solemnitat: Jesús «convoca» i constitueix els Dotze (3,13; 6,7; 10,42), els seus deixebles (8,1; 12,43) juntament amb la multitud (8,34), la multitud (7,14), els lletrats vinguts de Jerusalem (6,7), mentre que Pilat «convoca» el centurió de la creu (15,44).

943) El text alexandrí intensifica l'acció de «beneir» els infants (κατευλογέω, «lloar fortament, exaltar», és un hàpax tant en els LXX com en el NT) unint-la a la «imposició de mans» (un impf. duratiu, successiu a un part. aor. puntual), com si es tractés d'un gest litúrgic o paralitúrgic. El Còdex Bezae i molts altres còdexs separen les dues accions, construïdes en imperfet, marcant una continuïtat tant en l'acció d'imposar les mans com en la de «beneir-los».

[A'] Perícopa 57. Mc 10,13-16

B03

D05

[a] 13a Li presentaven uns infants perquè els toqués.

[b] 13b Però els deixebles els conjuraren.

[b'] 14 En veure-ho Jesús, s'indignà i els digué: «Deixeu que els infants vinguin cap a mi; desistiu d'impedir-los-ho, perquè d'aquests tals és el Regne de Déu. 15 Us ho asseguro: Qui no aculli el Regne de Déu com un infant, no entrarà pas en ell.»

[a'] 16 I havent-los pres en braços, els exalçava després d'imposar-los les mans.

[a] 13a Li presentaven uns criadets perquè els toqués.

[b] 13b Però els seus deixebles conjuraven els qui els presentaven.

[b'] 14 En veure-ho Jesús, s'indignà i els digué: «Deixeu que els criats joves vinguin cap a mi i no els ho impediui, perquè d'aquests tals és el Regne de Déu. 15 Us ho asseguro: Qui no aculli el Regne de Déu com un criadet, no hi entrarà pas.»

[a'] 16 I havent-los convocat, els imposava les mans i els beneïa.

PERÍODE XVI. Mc 10,17-52: EN EL SI DEL CAMÍ: INVITACIÓ AL SEGUIMENT I ADVERTÈNCIA SOBRE EL PERILL DE LES RIQUESES

El *període setzè* comprèn dues perícopes: A || A'. En la primera, situada al llarg del camí, s'escenifica la invitació de Jesús al seguiment [A] i, en la correlativa, s'adverteix sobre el greu perill de les riqueses [A'].

[A] Perícopa 58. Mc 10,17-22: *Invitació de Jesús al seguiment*

La *primera seqüència* [A] (Per. 58) consta de sis elements: *a b c // \ c' b' a'*. En el primer i el darrer es presenta un personatge preocupat per la vida definitiva [a], però en possessió de grans riqueses [a']; en el segon, Jesús refusa l'afalac de «mestre insigne» i li diu que s'atingui als manaments de la segona taula de la Llei [b], mentre que, en el

correlatiu, l'home s'allunya de mal humor i ben trist [b']; finalment, en els dos centrals es descriu aquest personatge com a bon observant de la Llei [c] i les condicions que li posà Jesús per al seguiment [c'].

[a] 10,17: *Presentació d'un personatge interessat per la vida eterna*

En el *primer element* [a], en el si del camí que ha emprès Jesús cap a Jerosòlima, es presenta un home mostrant-li un gran interès per assolir la vida eterna. Segons els màxims representants dels dos tipus de text, Marc no diu, en l'encapçalament de la perícopa, que sigui «ric» ni «jove», com li fan dir molts altres còdexs:²⁴ el presenta senzillament com «un» (εἷς) individu anònim que diu relació a un grup o cercle de persones que pensen com ell. Solament al final dirà que tenia moltes riqueses.

944. (καὶ) γονυπετήσας B ℵ *rell* || -τῶν D, *adgeniculans* d *f*¹³ 28 [vl NR].

945. ἐπηρώτα αὐτόν B ℵ *rell* | ἐπ. αὐτόν λέγων W Θ *f*¹³ 565. 700 || ἦρώτα αὐτόν λέγων D, *rogabat eum dicens* d [vl NR].

944-945) El text alexandrí, en bon estil narratiu, encadena dues accions puntuals (προσδραμών, part. aor. ... καὶ γονυπετήσας αὐτόν, part. aor.) subordinades a l'inici d'una acció iterada (ἐπηρώτα, impf.) que desemboca en una pregunta *concreta* (ἐπ-).²⁵ En canvi, el Còdex Bezae uneix estretament, no en l'espai i el temps sinó en la intenció, les dues primeres accions, amb el seu corresponent complement directe, puntual la primera i continuada la segona (προσδραμών ... καὶ γονυπετῶν αὐτόν), i les enllaça amb una tercera acció iterada, amb el seu corresponent complement directe (ἦρώτα αὐτόν), conferint *gran solemnitat* a la pregunta (ἦρώτα ... λέγων).

[b] 10,18-19: *Els manaments relatius als drets de l'home són suficients per a assolir la vida definitiva*

En el *segon element* [b], Jesús refusa ser afalagat com a «mestre insigne» i es limita a recordar-li els manaments de la segona taula de la Llei.

(V. 18) 946. (εἰ μὴ) εἷς ὁ θεός B ℵ *rell* || μόνος εἷς θεός D, *solus unus deus* d it [vl NR].

(V. 19) 947. (οἶδας) μὴ φονεύσης, μὴ μοιχεύσης B ℵ² C Δ Ψ 0274. 579. 892. 2427 *pc* aur c *sy*^s co | μὴ μοιχ., μὴ φον. A K M N U W Θ Π *f*¹³ 2. 28. 157. 565. 700.

24. προσδραμών εἷς B D ℵ *rell* || ἰδοὺ τις (- M) πλούσιος προσδραμών A K M W (Θ δραμών) Π *f*¹³ 28. 565. 700. 1071. 2542 *al* (*sy*^{hmg} *sa*^{ms}). Observem que, segons Mt 19,20.22, era un νεανίσκος; Lc 18,18 el constituirà en ἄρχων.

25. Cf. MOULTON – HOWARD, II, 312: «the preposition may be described as *directive*, indicating the concentration of the verb's action upon some object: in these cases the simplex will be general and the compositum special in its force, the one may be abstract and the other concrete».

1071. 1424 Ɔ, *ne adulteres, ne occidas* d lat sy^h; Cl | μή φον. Ɔ* | μή μοιχ. f¹ pc (sy^p) || μή μοιχ., μή πορνείσης D (Γ pc) k.

948. μή ἀποστερήσης D, *ne fraudem feceres* d Ɔ A B² C F M N U Θ 0274 f¹³ 2. 13. 69^e. 124. 157. 180. 565. 597. 828. 892. 1006. 1071. 1241. 1243. 1292. 1342. 1424. 1505. 2427 Ɔ lat sy^{p,h} co aeth; Ir^{lat} || *om.* B* K W Δ Σ Π Ψ f¹ 28. 69*. 205. 579. 700. 788. 1010. 2542 *al* vg^{ms} sy^s; Cl.

949. (πατέρα) σου B Ɔ A C F K N W Δ Θ Π Ψ 2. 28. 69e. 124. 157. 565. 1071. 1424 Ɔ || *om.* D d 579 [vl NR].

950. (μητέρα) σου Ɔ* C F N W Θ 28. 124. 565. 1071. 2427. 2542 *al* it vg^{mss} sy^{s,p} || *om.* B D d Ɔ² *rell.*

946) L'un i l'altre text subratllen que «bo» (predicat) ho és «un de sol» (εἷς, subjecte), «el Déu» jueu (ὁ θεός, amb art., aposició), segons el text alexandrí,²⁶ o bé «un sol i únic» (μόνος εἷς, subjecte) «Déu» (θεός, aposició), en sentit absolut, segons el Còdex Bezae.

947-948) Per a expressar la prohibició, en comptes de la negació οὐ + futur, amb-dós textos empren μή + subjuntiu.²⁷ el Còdex Vaticà reproduceix les quatre prohibicions del Decàleg en el mateix ordre que Ex 20,13-16 τη i Dt 5,19 τη, el Sinaític omet la segona i n'afegeix una cinquena, μή ἀποστερήσης, mentre que el Còdex Bezae n'al·tera l'ordre, substitueix μή φονεύσης per μή πορνείσης (-ης > -εις) i afegeix μή ἀποστερήσης (-ης > -εις).

949-950) Les diferències són mínimes: el Còdex Vaticà reproduceix exactament Ex 20,12 LXX; l'original del Sinaític, Dt 5,16 LXX; el Còdex Bezae novament és més lliure.

[c] 10,20: *El bon observant de la Llei*

En el *primer centre* [c] es comprova la perfecta observança de la Llei per part de l'home.

951. (ὁ δὲ) ἔφη B Ɔ (Δ) Ψ 0274. 579. 892. 2427 pc co || ἀποκριθεὶς εἶπεν D, *respondens ait* d A ([καὶ] ἀπ. ἔφη C) K M N U W Y Θ Π f^{1,13} 2. 28. 157. 700. 1071. 1424 Ɔ latt sy.

952. ταῦτα πάντα B Ɔ *rell* || πάν. ταῦτα D, *omnia haec* d Θ [vl NR].

953. ἐφύλαξάμην B Ɔ *rell* || ἐφύλαξα D, *observavi* d A 28 | ἐποίησα f¹ 565 [vl NR].

951) El Còdex Bezae confereix gran solemnitat a la resposta del bon observant.

952-953) Amb la inversió dels mots, el Còdex Bezae posa èmfasi en «tots» els manaments, mentre que el text alexandrí empra la veu mitjana del verb φυλάσσω en sentit actiu.²⁸

26. Fórmula emprada per Lc 18,19, segons el Còdex Bezae, a diferència de la que reproduïxen els còdexs Vaticà i Sinaític, εἷς θεός, com en Mc 10,19 D.

27. «Μή w.[with] aor. subj. forbidding fut. action. [*Graecitas*] §246» (ZERWICK – GROSVENOR, *Analysis*, 140).

28. Cf. ZERWICK, *Graecitas*, § 235,

[c'] 10,21: *Condicions per al seguiment*

En el *segon centre* [c'], correlatiu del primer [c], Jesús, després de mostrar afecte envers el bon observant de la Llei, li posa condicions per a esdevenir membre del grup de deixebles.

954. σε (ὕστερεῖ) B Ṣ C M W Δ Θ Π 28. 579 || σοι D, *tibi* d A K N U Ψ *f*^{1.13} 2. 118. 124. 157. 565. 700. 1071. 1424 𐤀 [vl NR].

955. τοῖς (πτωχοῖς) D Ṣ C Θ 0274 *f*¹ 28. 565. 892. 2427 *al* || *om.* B A G K M N U W Δ Π Ψ *f*¹³ 2. 118. 157. 579. 700. 1071. 1346. 1424 𐤀; Cl.

954) Les dues construccions són equivalents, el datiu sembla preferible (σε per σοι?).

955) Segons el Còdex Bezae, es tracta de «pobres» concrets i coneguts de l'interlocutor; el text alexandrí parla dels «pobres» en general.

[b'] 10,22a: *Seguiment de Jesús i afecció a les riqueses són incompatibles*

En el *penúltim element* [b'], correlatiu del segon [b], l'home que es tenia per un bon observant de la Llei, en sentir les condicions que li havia posat Jesús per al seguiment, es posà de mal humor i s'allunyà entristit.

956. (ὁ δὲ) στυγνάσας B Ṣ *rell*, *contristatus* d || ἐστύγνασεν D [vl NR].

957. (ἐπὶ) τῷ λόγῳ B Ṣ *rell* || τούτῳ τ. λόγῳ D, (*in*) *hoc verbo* d Θ *f*¹ 28. 565 [vl NR].

958. καὶ (ἀπῆλθεν) D, *et* d || *om.* B Ṣ *rell* [vl NR].

956-958) Novament el text alexandrí subordina un participi puntual amb valor ingressiu (στυγνάσας)²⁹ al verb principal (ἀπῆλθεν), mentre que el Còdex Bezae els coordina respectant la força de cada verb (ἐστύγνασεν, aor. ingressiu, ... καὶ ἀπῆλθεν) i concreta molt més la causa del mal humor.³⁰

[a'] 10,22b: *Les moltes riqueses prenen possessió de l'home*

En el *darrer element* [a'], correlatiu del primer [a], a manera d'incís parentètic, el narrador ens assabenta finalment que l'home tenia moltes possessions/riqueses.

959. (ἔχων) κτήματα πολλά B Ṣ *rell* || πολ. χρήματα D, *multas pecunias* d [vl NR].

959) Segons el text alexandrí, l'individu en qüestió tenia «un munt de possessions» (κτήματα πολλά), llició que es presenta en Mt 19,22 D Ṣ (B llegeix χρήματα πολ-

29. *Ibíd.*, § 250.

30. Més amunt, núm. 931, hem observat una puntualització semblant per part del Còdex Bezae.

λά); el Còdex Bezae posa l'èmfasi en les «moltes riqueses» (πολλὰ χρήματα) que posseïa. De fet, en la perícopa següent, acoblada a aquesta formant un període binari (A || A'), no es farà referència a «les possessions», sinó a «els qui posseïen les riqueses» (οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες).

[A] Perícopa 58. Mc 10,17-22

B03

D05

[a] 17 Quan es posava ell en camí, s'acostà un corrent, s'agenollà davant d'ell i formulà aquesta pregunta: «Mestre bo, què haig de fer per heretar vida definitiva?»

[b] 18 Jesús li respongué: «Per què em dius “bo”? Ningú no és bo, excepte un de sol, Déu. 19 Ja saps els manaments: “No matis, no cometis adulteri, no robis, no donis fals testimoni, honra el teu pare i la mare.”»

[c] 20 Ell, però, li insistí: «Mestre, tot això he procurat observar-ho des de la meva joventut.»

[c'] 21 Jesús se'l mirà de fit a fit, li mostrà afecte i li digué: «Una cosa et manca: vé, ven tot el que tens i dóna-ho a pobres; així tindràs un tresor al cel; i vine, segueix-me.»

[b'] 22a Ell malhumorat per causa de la dita s'allunyà entristit.

[a'] 22b (És que tenia un munt de possessions.)

[a] 17 Quan es posava ell en camí, s'acostà un corrent i, agenollant-se davant d'ell, li preguntava dient: «Mestre bo, què haig de fer per heretar vida definitiva?»

[b] 18 Jesús li respongué: «Per què em dius “bo”? Ningú no és bo, excepte un sol i únic Déu. 19 Ja saps els manaments: “No cometis adulteri, no et prostitueixis, no robis, no donis fals testimoni, no estafis, honra el pare i la mare.”»

[c] 20 Ell, però, li replicà dient: «Mestre, tot això ho he observat des de la meva joventut.»

[c'] 21 Jesús se'l mirà de fit a fit, li mostrà afecte i li digué: «Una cosa et manca: vé, ven tot el que tens i dóna-ho als pobres; així tindràs un tresor al cel; i vine, segueix-me.»

[b'] 22a Ell va arrugar el front per causa d'aquella dita i s'allunyà entristit.

[a'] 22b (És que estava en possessió de moltes riqueses.)

[A'] Perícopa 59. Mc 10,23-31: *Incompatibilitat entre riqueses i Regne de Déu*

La segona seqüència [A'] (Per. 59) consta de set elements organitzats concèntricament: *a b c // d \\ c' b' a'*. En l'element central els deixebles plantegen a Jesús la pregunta crucial sobre els mitjans de subsistència de la comunitat creient [d]; a banda i banda es van alternant les preses de posició de Jesús sobre les riqueses [a, c || c', a'] i les reaccions negatives dels deixebles [b] i de Pere, en particular [b']. Notem que el v. 25 es troba anticipat en el Còdex Bezae al terme del v. 23, amb notables *vll*.

[a] 10,23: *Seriós advertiment sobre el perill de les riqueses*

En el *primer element* [a] Jesús adreça als deixebles un seriós advertiment sobre la incompatibilitat entre les riqueses i el Regne de Déu, il·lustrada aquí pel Còdex Bezae amb la comparació d'un camell que hom vol fer passar pel forat d'una agulla.

960. (εἰσελεύσονται) τάχιον κάμηλος διὰ τρυμαλίδος ῥαφίδος διελεύσεται ἢ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ D, *facilius est camelum per foramen acus transire quam dives in regnum dei* d a b ff² || *om. hic* (cf. *infra*) B **ℵ** *rell.*

960) El Còdex Bezae il·lustra la dificultat que tindran els rics per a entrar a formar part del Regne de Déu (πῶς δυσκόλως ... εἰσελεύσονται, fut.) asseverant que passarà més de pressa un camell pel forat d'una agulla (τάχιον ... διελεύσεται, fut.) que no pas que entri un ric en el Regne. El text alexandrí omet aquí aquesta comparació, reservant-la per a més endavant, lleugerament modificada [c].

[b] 10,24a: *Esbalaïment dels deixebles*

En el *segon element* [b] s'apunta l'esbalaïment que ha causat en els deixebles l'advertiment de Jesús.

961. (μαθηταὶ) αὐτοῦ D, *eius* d Δ Θ f¹ 565 || *om.* B **ℵ** *rell* [vl NR].

961) El Còdex Bezae insisteix que es tracta de «els seus deixebles», una precisió que ja hem observat en altres ocasions³¹ i que conserven ambdós textos en l'encapçalament (v. 23). De fet, el pronom possessiu no seria aquí imprescindible, però serveix per a remarcar el lligam estret que vigeix entre Jesús i els seus deixebles, a diferència de l'home ric que s'ha allunyat del grup, malgrat que —com es veurà a continuació— encara continuen donant valor a les riqueses.

[c] 10,24b-25: *Insistència en la incompatibilitat entre riqueses i Regne de Déu*

En el *tercer element* [c] s'insisteix en la dificultat d'entrar a formar part del Regne de Déu per als qui confien en les riqueses (Còdex Bezae), exemplificada aquí pel text alexandrí amb la dificultat de fer passar un camell pel forat d'una agulla.

962. (δύσκολόν ἐστιν) τοὺς πεπειθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν D, *confidentes in pecunias* d Θ f^{1.13} 28. 565 *al* | τ. πεπ. ἐπὶ χρήμ. A C E F G M N S U Y Π Ψ² Ω 0233. 2. 118. 157. 180. 579. 597. 700. 892. 1006. 1010. 1071. 1243. 1292. 1342. 1424. (1505). 2427 **ℳ** lat sy bo^{pt}; Diat || *om.* B **ℵ** (W: + πλούσιον p. εἰσελθεῖν) Δ Ψ* k sa bo^{pt}.

31. Vegeu núms. 930, 937.

963. εὐκοπότερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρουμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν B E 2427 pm; CI | εὐκ. ἐστ. κάμ. διὰ τῆς τρουμ. τῆς ῥαφ. εἰσελθεῖν ἢ... 2 M | εὐκ. ἐστ. κάμ. διὰ τρουμ. ῥαφ. διελθεῖν ἢ... C K Y Π f¹ 700. 1071 | εὐκ. ἐστ. κάμ. διὰ τρουμ. (τρῆματος N*) ῥαφ. εἰσελθεῖν ἢ... N² A M N U (W) Δ Θ Ψ 579. 1424 | εὐκ. ἐστ. κάμηλον διὰ τρουπήματος βελόνης διελθεῖν ἢ... f¹³ 124. 1346^c; CI || *om. hic* (cf. *supra*, v. 23) D d a b ff².

962) El Còdex Bezae insisteix en l'actitud que fa difícil que els rics entrin en el Regne de Déu en titllar-los de «els qui han posat la confiança en les riqueses». Un tret psicològic omès pel text alexandrí.

963) En aquest punt el text alexandrí transcriu la comparació del camell, amb lleugeres diferències i adaptant-lo a la nova situació: en comptes de «més de pressa» (τάχιον) parla de «amb més gran facilitat» (εὐκοπότερόν ἐστιν), confereix més vida al relat articulant «el forat de l'agulla»³² i canvia el futur per un infinitiu aorist (διελθεῖν) adaptant-lo a la nova construcció (δύσκολόν ἐστιν ... εἰσελθεῖν). En alguns còdexs s'observen contaminacions amb termes introduïts pels altres Sinòptics tractant de fer-la més entenedora.³³

[d] 10,26: *Desconcert total dels deixebles*

En el centre de la seqüència [d] el narrador insisteix en el desconcert total dels deixebles.

964. (λέγοντες) πρὸς αὐτόν B N C Δ Ψ 892. 2427 co || πρὸς ἑαυτοὺς D, *ad semetipsos* d A K M² N U W Θ Π 0233 f^{1,13} 1. 2. 28. 118. 157. 180. 205. 565. 579. 700. 1006. 1010. 1071. 1241. 1243. 1292. 1342. 1424. 1505. 1582 M̄ lat sy^{(s),h} aeth | πρ. ἀλλήλους M* k sy^p | *om.* 569 pc bo^{ms}; CI^{vid}.

964) Segons el text alexandrí, els deixebles s'adrecen a Jesús. Segons el Còdex Bezae, ho comenten entre ells. El motiu és que, amb l'allunyament de l'home ric, està en perill la seva subsistència material.

[c'] 10,27: *Tot és possible per a Déu*

En el cinquè element [c'], correlatiu del tercer [c], Jesús intenta reconfortar els deixebles sostenint que per a Déu tot és possible, encara que humanament sembli impossible.

965. ἐμβλέψας B N C* Δ Ψ f¹ 1. 1582*. 2427 pc sy^s bo || ἐμβλ. δέ D, *intuens autem* d A C² K M N U W Π f¹³ 2. 28. 118. 157. 579. 788*. 1071. 1424. 1582^c M̄ k sy^{p,h} sa | ἀποκριθεὶς δέ Θ 565. 700.

32. Ni Mt 19,24 ni Lc 18,25 articulen aquesta imatge.

33. τρῆματος N*, «obertura, ull d'una agulla», amb Mt 19,24 B N*; τρουπήματος f¹³, «quelcom foradat, forat, orifici, ull d'una agulla», amb Mt 19,24 D; βελόνης f¹³, «agulla», amb Lc 18,25 B D N.

966. (ἀνθρώποις) ἀδύνατον B **Σ** A C* K M U Δ Π Ψ *f*¹ 2. 157. 565. 579 **℣** || τοῦτο ἀδύνατον ἔστιν D, *hoc impossibile est* d 28. 700. 1071. 1424 | τ. ἀδ. C² N W Θ *f*¹³ [v|NR].

967. ἀλλ' οὐ παρὰ θεῶ· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ θεῶ B Θ 892 *pc* | ἀλλ' οὐ παρὰ θεῶ· πάν. γ. δυν. παρὰ τῷ θ. **Σ** C (W) 28. 565. (579). 700. 1424 | ἀλλ' οὐ παρὰ θεῶ· πάν. γ. δυνατὰ ἔστιν παρὰ τῷ θ. A K M N U Π *f*¹³ 2. 118. 788. 1071. 1346. 1582 **℣** | ἀλλ' οὐ παρὰ θεῶ Δ Ψ *f*¹ *al* || παρὰ δὲ τῷ θ. δυνατόν D, *apud deum vero possibile* d (it).

965) L'asíndeton del text alexandrí confereix novament vivesa al relat. El còdex Bezae marca una disjunció: Jesús s'ha adonat dels motius de queixa que comentaven els deixebles entre ells i se'ls mira de fit a fit impartint-los una lliçó sobre la providència de Déu.

966-967) L'«això» del Còdex Bezae pren peu en el rerefons del comentari que els deixebles feien entre ells: que el grup de deixebles pugui subsistir sense la contribució dels qui tenen riqueses, això humanament és impossible; per al nostre Déu (παρὰ δὲ τῷ θεῶ, amb art.), però, és possible. El Còdex Vaticà ho formula a manera de resposta genèrica, enunciant un principi general: per als homes és impossible subsistir sense l'aportació dels rics; però no per a Déu (παρὰ θεῶ), car tot és possible per a Déu (παρὰ θεῶ). El Còdex Sinàitic fa una conflació de les dues maneres de parlar de Déu (παρὰ θεῶ ... παρὰ τῷ θεῶ).

[b'] 10,28: *Rèplica de Pere*

En el *sisè element* [b'], correlatiu del segon [b], Pere pren la paraula i replica que ells ja ho han deixat tot.

968. ἦρξατο B **Σ** A C M U W Δ Ψ *f*^{1,13} 2*. 69. 157. 579. 1424 **℣** | ἦρξ. δέ K N Π 28. 124. 700. 1071. 1346 || καὶ ἦρξ. D, *et coepit* d 2^c. 118 [v|NR].

969. λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ B **Σ** C Δ Ψ | αὐτῷ λέγ. ὁ Π. W *f*¹ 124 | λέγ. αὐτῷ ὁ Π. Θ 28. 565 || Π. λέγ. αὐτῷ D, *Petrus dicere ei* d 69 [v|NR].

968-969) El text alexandrí construeix de nou asindèticament la rèplica de Pere (amb art., tot i ser la primera menció, i en posició forçada) conferint-li molt de relleu. El Còdex Bezae la coordina simplement amb la resposta de Jesús.

[a'] 10,29-31: *El despreniment multiplica les relacions humanes; la persecució assegura la vida definitiva*

En el *darrer element* [a'], complementari del primer [a], Jesús assegura als deixebles que, ja en el temps present, els qui hagin deixat algun familiar o camps per causa d'ell o de la bona notícia en rebran cent vegades més. El text alexandrí especifica que «rebran cent vegades més en cases i germans i germanes i...», si bé amb persecucions», en el temps present i vida definitiva en el món futur. El Còdex Bezae, al contrari, parla en segon lloc dels qui s'hagin vist obligats a deixar-ho tot, «casa i germa-

nes i germans i..., amb motiu d'una persecució», els quals rebran vida definitiva en el món futur.

(V. 29) 970. ἔφη ὁ Ἰησοῦς B Δ 892. 2427 (pc) bo | ἔφη αὐτῶ ὁ Ἰη. ℣ | ἔφη αὐτοῖς Ψ (+ ὁ Ἰη. 579) || ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰη. (- Γ) εἶπεν (- D) D^{ci}- K Γ Π 28. 157. 1071. 1241. 1424 *pm it*; (Cl) (- δέ A U M S U W Ω 2 | καὶ > δέ C N Θ f^{1,13} 565. 700. 2542 ℞ *lat sy^h*).

971. (ἀφῆκεν) οἰκίαν B ℣ *rell* | οἰκίας F M Ψ 700 || *om.* D d [vl NR].

972. ἡ μητέρα ἡ πατέρα B W Δ Θ 565. 700 | ἡ πατ. ἡ μητ. ℣ f¹ | ἡ πατ. ἡ μητ. ἡ γυναῖκα A (C) K M N S* U Π Ψ f¹³ 2. 28. 118. 157. 579. 1071. 1424 ℞ f q sy^{ph} bo^{ms} || ἡ μητέρα D, *et matrem d.*

973. ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ (τοῦ εὐαγγελίου) B* A 700. 1424 *al aur c k*; Bas | ἔν. ἐμ. κ. ἔνεκεν B²S² C K M N U W Δ Π Ψ f¹³ 28. 157. 579. 1071 ℞ | ἔνεκεν ℣* || ἔν. ἐμ. ἡ ἔνεκα D, *propter me aut propter (evangelium) d* | ἔν. ἐμ. ἡ ἔνεκεν Θ f¹ 118. 565.

(V. 30) 974. ἐὰν μὴ λάβῃ B 118 *rell* | ἐὰν μὴ ἀπολάβῃ ℣ f¹ || ὅς ἂν μὴ λάβῃ D, *qui non accipiet d* | ὅς οὐ μὴ λάβῃ Θ 28. 565. 700 [vl NR].

975. νῦν (ἐν τῷ καιρῷ) B ℣ *rell, nunc d* || *om.* D 2542 *pc a q sy^s*.

976. ὅς δὲ ἀφῆκεν D, *qui autem reliquerit d* || *om.* B ℣ *rell*.

977. οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας B U Δ Ψ f¹³ 2. 28. 157 ℞ vg | ... μητέρα ℣¹ A C W Θ 565. (700 ἄ-φὰς κ. ἄ-φούς) *al sy^{(s)h}* | ... πατέρα κ. μητέρα (S²) K N (M) Π f¹ 579. 892. 1241. 1424, 2542 *al l* || οἰκίαν κ. ἄ-φὰς κ. ἄ-φούς κ. μητέρα D, *domum et sorores et fratres et matrem d* | *om.* οἰκίας ... διωγμῶν ℣*.

978. (μετά) διωγμῶν B *rell, (cum) persecutionibus d* || διωγμοῦ D | *om.* οἰκίας ... διωγμῶν ℣*.

979. καὶ (ἐν τῷ αἰῶνι) B ℣ *rell* || *om.* D d.

980. (ζωὴν αἰώνιον) λήμψεται D, *accipiet d* | κληρονομήσει 1071 || *om.* B ℣ *rell*.

(V. 31) 981. οἱ (ἔσχατοι) B C N U Γ Ψ f¹³ 2. 118. 157. 788. 892. 1006. 1010. 1342. 2427 ℞^{pt} sa?; Cl Bas || *om.* D ℣ A K L M N W Δ Θ Π Ψ Ω* 0233 f¹ 28. 124. 180. 205. 565. 579. 597. 700. 1071. 1241. 1243. 1292. 1424. 1505. 2427. 2542 ℞^{pt} bo.

970) El text alexandrí introdueix asindèticament la resposta de Jesús amb un escrit «digué» (suavitzat amb el pronom en sg. per ℣ o en pl. per Ψ), molt dura. El Còdex Bezae li confereix solemnitat (he suplert εἶπεν, imprescindible),³⁴ però remarca amb la disjuntiva δέ el profund desacord de Jesús amb la queixa de Pere en qualitat de portaveu dels Dotze.

971-972) En el Còdex Bezae no consta, en l'asseveració de Jesús, la «comunitat» (οἰκίαν) ni el «pare» (πατέρα). Notem que aquesta primera asseveració està construïda enumerant una sèrie d'alternatives (ἡ ... ἡ ...), de persones o coses que hom *es pot* veure obligat a «deixar» per a entrar a formar part del grup. És lògic, doncs, que no hi figuri la «casa/comunitat». D'altra banda, en el grup de Jesús no hi pot haver cap més «pare» que Déu: no es pot considerar, per tant, com una de les alternatives que *es poden* «deixar», car cap «pare», símbol d'autoritat, no pot acceptar-se en el grup.

34. Fórmula emprada sovint pel Còdex Bezae: vegeu núms. 890, 921, 951, 995.

973) El Còdex Vaticà coordina, com si fos una única «causa», el motiu que mou a «deixar» algun dels *set* membres de l'alternativa: «per causa meva i de la bona notícia». El Còdex Sinaític addueix un únic motiu: «per causa de la bona notícia». El Còdex Bezae diferencia dos motius que mouen a «deixar» algun dels *cinc* membres de l'alternativa: «per causa meva o per causa de la bona notícia», segons es tracti de deixebles de primera hora, que han conviscut amb Jesús, o de nous deixebles, que s'han adherit a la comunitat gràcies a la predicació de la bona notícia.

974-975) Dues *vll* que a penes modifiquen el text. La primera és una construcció malgirbada, sobretot en el text alexandrí; la més clàssica és la que ofereix el Còdex Koridethi (Θ). La segona, l'afegitó d'«ara» per part del text alexandrí, és pleonàstica. Té, però, la seva intencionalitat, com veurem tot seguit: el text alexandrí parlarà de rebre «ara, en el temps present», cent vegades més del que hom havia deixat, tergiver sant completament el sentit del text, si ens atenim al Còdex Bezae.

976-977) La presència o absència d'un estic pot capgirar el sentit de tota una frase. El fet que en el text alexandrí no hi figuri l'encapçalament del nou desenvolupament conservat pel Còdex Bezae fa que tot allò que hom es podria veure obligat a deixar (ὅς δὲ ἀφῆκεν οἰκίαν καὶ ... καὶ ...) passi a multiplicar-se per cent (λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ... καὶ ...). S'entén ara per què ha afegit νῦν i també per què va anticipar la «casa» en l'alternativa inicial ὅς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ... ἢ ... (v. 29), per a dir, a saber, que es multiplicaria en οἰκίας ... καὶ μητέρας, posant en plural tots els membres de la successió coordinada. El Còdex Bezae introdueix un nou període amb una disjuntiva: «Però qui hagi deixat casa/comunitat i germanes i germans i mare i fills i camps», invertint en forma de quiasme la menció anterior de «germans i germanes», un procediment estilístic per a expressar l'íntima correspondència entre l'alternativa i la successió coordinada, i menciona en singular «casa/comunitat ... mare», expressant amb molt realisme tot allò que hom es pot veure obligat a deixar amb motiu d'una persecució, com dirà tot seguit.

978) L'un i l'altre text parlen de «persecució». El Còdex Vaticà ho formula en plural: «que no rebí cent vegades més ... de cases i germans i ... enmig de persecucions». (El Sinaític uneix directament «en el temps present» amb «i en el segle venidor» ometent tota la seqüència de membres coordinats, inclosa la «persecució».) En canvi, el Còdex Bezae fa referència en singular a la «persecució» que pot comportar la pèrdua de «casa i germanes i... en una persecució».

979) Les conseqüències de l'omissió, per part del text alexandrí, de l'estic ὅς δὲ ἀφῆκεν són engrescadores: «No hi ha ningú que hagi deixat casa o germans o..., que no rebí cent vegades més ara, en el temps present —cases i germans i...» O sia que, a canvi d'una «o» de l'alternativa inicial, rebrà cent vegades més de «is» de la presumpta promesa final; això sí, en el segle venidor rebrà, a més, «vida definitiva». En el Còdex Bezae, al contrari, queda molt clar que la renúncia a la successió de «is» en la vida present serà compensada «en el segle venidor» amb l'assoliment de la «vida definitiva».

980) Com que el text alexandrí havia assignat a «el temps present» el conjunt de «is» que, segons el Còdex Bezae, es preveia que serien el resultat d'una persecució, ha hagut de posar una còpula (καί) abans de ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ. Per la seva part, el Còdex Bezae, en iniciar un nou període amb l'estic ὅς δὲ ἀφῆκεν, explicita el verb principal d'aquest nou període (λήμψεται).

981) En la transmissió de la glossa final, es resumeix en forma de sentència o màxima el canvi de valoració que vigirà «en el segle venidor» respecte a «el temps pre-

sent»: «Però molts passaran de ser primers a darrers i de darrers a primers.» El Còdex Vaticà, a diferència dels còdexs Bezae i Sinaític, articula incomprendiblement (fruit de la seva tendència al realisme) la segona menció de «darrers», esfumant-se en part el caire genèric de la dita sapiencial.

[A'] Perícopa 59. Mc 10,23-31

B03

[a] 23 Havent mirat al seu voltant, Jesús digué als seus deixebles: «Quant difícilment els qui posseeixen riqueses entraran en el Regne de Déu!»

[b] 24a Els deixebles estaven esbalaïts per les seves paraules.

[c] 24b Però Jesús, prenent la paraula de nou, els respon: «Fills, com n'és de difícil d'entrar en el Regne de Déu! 25 És més fàcil que un camell passi pel forat de l'agulla que no pas que un ric entri en el Regne de Déu.»

[d] 26 Ells, però, encara més desconcertats, deien adreçant-se a ell: «Aleshores, qui pot subsistir?»

[c'] 27 Jesús se'ls mirà de fit a fit i els diu: «Per als homes, impossible; però no per a Déu: tot, en efecte, és possible per a Déu.»

[b'] 28 Pere es posà a dir-li: «Doncs mira, nosaltres ho hem deixat tot i t'hem estat seguint fins ara!»

[a'] 29 Contestà Jesús: «Us ho asseguro: No hi ha ningú que hagi deixat casa o germans o germanes o mare o pare o fills o camps, per causa meva i de la bona notícia, 30 que no rebi cent vegades més ara, en el temps present, de cases i germans i germanes i mares i fills i camps enmig de persecucions i, en el segle venidor, vida definitiva. 31 Però molts passaran de primers a darrers i els darrers a primers.»

D05

[a] 23 Havent mirat al seu voltant, Jesús digué als seus deixebles: «Quant difícilment els qui posseeixen riqueses entraran en el Regne de Déu! 25 Més de pressa un camell passarà per un forat d'una agulla que no pas que un ric entri en el Regne de Déu.»

[b] 24a Els seus deixebles estaven esbalaïts per les seves paraules.

[c] 24b Però Jesús, prenent de nou la paraula, els respon: «Fills, com n'és de difícil que els qui han posat la confiança en les riqueses entrin en el Regne de Déu!»

[d] 26 Ells quedaren encara més desconcertats, i comentaven entre ells: «Aleshores, qui pot subsistir?»

[c'] 27 Jesús, però, se'ls mirà de fit a fit i els diu: «Per als homes, això és impossible; però per a Déu és possible.»

[b'] 28 Llavors Pere es posà a dir-li: «Doncs mira, nosaltres ho hem deixat tot i t'hem estat seguint fins ara!»

[a'] 29 Però Jesús respongué dient: «Us ho asseguro: No hi ha ningú que hagi deixat o germans o germanes o mare o fills o camps, per causa meva o per causa de la bona notícia, 30 que no rebi cent vegades més en el temps present; però qui hagi deixat casa i germanes i germans i mare i fills i camps en una persecució, en el segle venidor rebrà vida definitiva. 31 Però molts passaran de primers a darrers i de darrers a primers.»

PERÍODE XVII. Mc 10,32-34: EN EL CAMÍ DE PUJADA A JEROSÒLIMA, JERICÓ: LLUITES DE PODER ENTRE ELS DOTZE I CEGUESA DELS DEIXEBLES

El període *dissetè* comprèn tres perícopes: A // B \\ A'. En la primera, situada en el camí de pujada a Jerosòlima, Jesús anuncia per tercera vegada als Dotze la seva futura passió [A]; en la central, Jaume i Joan provoquen la indignació dels altres deu amb la seva pretensió de seure a la dreta i a l'esquerra en el moment de l'exaltació del Messies [B]; en el tercer, servint-se de la figura d'un cec, Marc retrata la ceguesa dels deixebles obcecats pel Messies davídic [A].

[A] Perícopa 60. Mc 10,32-34: *Tercera predicció de la passió i resurrecció*

La *primera seqüència* [A] (Per. 60) consta de dos elements: a // a'. En el primer hi trobem la composició de lloc: el camí de pujada a Jerosòlima [a]; en el correlatiu, la tercera predicció de Jesús als Dotze sobre la seva passió i resurrecció [a'].

[a] 10,32a: *Jesús s'avança en el camí de pujada a Jerosòlima*

En el *primer element* [a] Marc esbossa la composició de lloc, el camí de pujada a Jerosòlima, i la diversa actitud de Jesús, que s'avança, i dels seus deixebles, que estan esbalaïts.

982. (ἤν) προάγων B Ṣ *rell, praecedens* d || προσ- D [vl NR].

983. (ἐθαμβοῦντο), οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο B Ṣ C* L Δ Θ Ψ 1. 565. 1582* | (ἐθαμβοῦντο) καὶ (+ οἱ C² 579) ἀκολ. (+ αὐτὸν f¹³) ἐφοβ. A C² M N U Π f¹³ 2. 188. 579. 1071. 1424. 1582^c ℣ | ἀκολ. αὐτῷ W || *om.* D d K 28. 157. 700. 788 *al a b.*

982) Hi ha una clara diferència en l'ús transitiu dels verbs προάγω, «precedir», i προσάγω, «conduir, emmenar»: el text alexandrí emprà aquí el primer: «Jesús els anava precedint»; el Còdex Bezae, el segon: «Jesús els anava emmenant/portant amb ell», suggerint que es feien el ronsa.

983) Conseqüentment amb l'elecció del verb προάγω, el text alexandrí hi afegeix un estic, diferenciant entre tots els components del grup de deixebles, «que estaven esbalaïts» i «els seguidors que tenien por», com si només una part hagués seguit Jesús que «els anava precedint». En el Còdex Bezae no hi ha constància d'aquesta estranya puntualització.

[a'] 10,32b-34: *Jesús prediu per tercera vegada als Dotze la seva passió i resurrecció*

En l'*element corresponent* [a'] es prediu per tercera vegada [3] (vegeu Per. 49, esp. 8,30-31 [1]; Per. 53, 9,30-32 [2]), cada cop més particularitzada, la passió, mort i resurrecció de Jesús.

(V. 33) 984. καὶ τοῖς γραμματεῦσιν B S² A L Δ Θ Ψ f^{1.13} 2. 28. 579 || κ. γραμ. D C K M N U W Π 124. 157. 188. 565. 788. 1071. 1424 ℘ | om. S* 700 [vl NR].

985. (κατακρινοῦσιν...) θανάτῳ B S *rell* || -του D (*morte d*) [vl NR].

(V. 34) 986. καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν B S *rell* || om. D d *pc* (ff²) (k).

984) El Còdex Vaticà diferencia netament «els summes sacerdots» de «els lletrats»; el Còdex Bezae els associa estretament; l'original del Sinaític omet «i els lletrats».

985) Les dues construccions són equivalents, si bé la del text alexandrí és la més usual (cf. Mt 20,18).

986) ¿Omissió per la caiguda de dos estics en l'arquetip del Còdex Bezae o amplificació del text alexandrí? De fet, el subjecte de ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ podria continuar essent el de κατακρινοῦσιν αὐτόν, és a dir, els summes sacerdots i lletrats. En aquest cas, el Còdex Bezae s'hauria limitat a dir que el sentenciarien a mort, el lliurarien als pagans, es burlarien d'ell, i li escopirien, sense mencionar per a res que l'assotarien i el matarien, verbs que pressuposen com a subjecte els pagans.

[A] Perícopa 60. Mc 10,32-34

B03

D05

[a] 32a Anaven, però, pel camí pujant cap a Jerosòlima, i els anava precedint Jesús; ells estaven esbalaïts, però els qui seguïen tenien por.

[a'] 32b Prengué de nou a part els Dotze i començà a dir-los el que li havia de succeir: 33 «Mireu, estem pujant a Jerosòlima i el Fill de l'home serà lliurat als summes sacerdots i els lletrats; el sentenciaran a mort i el lliuraran als pagans, 34 es burlaran d'ell, li escopiran, l'assotaran i mataran, però al cap de tres dies ressuscitarà.»

[a] 32a Anaven, però, pel camí pujant cap a Jerosòlima, i els anava emmenant Jesús; ells estaven esbalaïts.

[a'] 32b Prengué de nou a part els Dotze i començà a dir-los el que li havia de succeir: 33 «Mireu, estem pujant a Jerosòlima i el Fill de l'home serà lliurat als summes sacerdots i lletrats: el sentenciaran a mort i el lliuraran als pagans, 34 es burlaran d'ell i li escopiran, però al cap de tres dies ressuscitarà.»

[B] Perícopa 61. Mc 10,35-45: *Lluites de poder entre els Dotze*

La segona seqüència [B] (Per. 61) consta de vuit elements: *a b c d // d' c' b' a'*. En el doble centre, Jesús pregunta als germans ambiciosos si són capaços de submergir-se en el baptisme d'immersió dels seus sofriments [d], i aquests responen que són capaços [d']; a banda i banda hi trobem la petició dels germans de seure a la seva dreta i esquerra el dia de la seva exaltació [c] i la resposta negativa de Jesús [c']; en el primer i segon element, pregunten a Jesús si els concedirà el que li volen demanar [a], i ell hi accedeix [b] i, en l'ordre invertit, els deu s'indignen per la pretensió dels dos

germans [b'] i Jesús els imparteix una lliçó magistral invitant-los a renunciar a tota mena de poder i a posar-se al servei dels altres [a'].

[a] 10,35: *Jaume i Joan demanen a Jesús que els concedeixi el que ells desitgen*

En el *primer element* [a] Jaume i Joan tracten amb circumloquis de guanyar-se Jesús.

987. οἱ δύο υἱοί B C (579). 2427 *pc* co || οἱ υἱοί D, *filii* d $\aleph$ L W Γ Δ Π^2 Ψ $f^{1,13}$ 2. 118. 892. 1241. 1424 *pm*; Or | υἱοί A K M N U Θ Π^* 28. 157. 565. 700. 1071. 2542 *pm*.

988. λέγοντες B $\aleph$ *rell* || καὶ λέγουσιν D, *et dicunt* d [*vl* NR].

989. ἵνα ὁ (+ τι C*) ἐὰν αἰτήσωμέν σε B ($\aleph^2$ A) C² L M U Δ Ψ 2. 157. 700. 1071 $\aleph$, *ut quodcumque peteremus te* d || ... σὲ αἰτήσωμεν Y K N (W) Π 124. 579 || (+ ἵνα: Θ 1. 565) ὁ ἄν σε ἐρωτήσωμεν D Θ 1. 565 *pc* | *om.* $\aleph^*$.

987) El Còdex Vaticà precisa que es tracta de «els dos fills de Zebedeu» (cf. Mt 26,37).

988) El narrador, segons el Còdex Bezae, emfatitza el començament i el final del relat posant els tres primers verbs i el darrer en present i en temps personal: προσπορεύονται ... λέγουσιν ... λέγει (vv. 35-36) | λέγει (v. 42). En els d'entremig emprà l'aorist: εἶπαν ... εἶπεν ... εἶπαν ... εἶπεν ... ἤρξαντο (vv. 37-41).

989) La construcció hel·lenística ἵνα + subjuntiu, en comptes d'un infinitiu completiu, és freqüent en els evangelis (en D05 manca la conj. ἵνα, probablement degut a l'al·literació: ΘΕΛΟΜΕΝΙΝΑΟΑΝ; d05 llegeix correctament *ut...*).

[b] 10,36: *Intervenció de Jesús*

En el *segon element* [b] s'observa una notable diferència: segons el Còdex Vaticà, Jesús els preguntà què volien; segons el Còdex Bezae, els diu que farà el que ells desitgen.

990. (ὁ δὲ) εἶπεν B $\aleph^1$ *rell*, *dixit* d || λέγει D | *om.* v. 36 $\aleph^*$ [*vl* NR].

991. Τί θέλετέ με ποιήσω ὑμῖν; B $\aleph^1$ Ψ 0233. 2427^c | Τί θέλ. με ποιῆσαι ὑμ.; $\aleph^2$ L W² 579. 2427* | Τί θέλ. ποιῆσαί με ὑμ.; A K M N U Π 2. 28. 124. 157. 700. 1071 $\aleph$ (*om.* με W* Δ) || Ποιήσω ὑμῖν D, *praestabo vobis* d | Τί θέλ.; ποιήσω ὑμ. C Θ $f^{1,13}$ 565. 892. 1424 *pc* q aeth (ἵνα ποιήσω: 1241 aur c f ff² l vg) | *om. om.* v. 36 $\aleph^*$.

990) Acabem de remarcar la tendència de D05 pel present narratiu, en comptes de l'aorist del text alexandrí.

991) Jesús respon amb una contrapregunta a la petició dels fills de Zebedeu. El Còdex Vaticà emprà la construcció de θέλετε introduint una qüestió dubtosa expressada (quan és en primera persona) pel subjuntiu: «Què voleu que jo faci (ποιήσω, subj. aor. deliberatiu) per vosaltres?»³⁵ El Còdex Bezae no respon amb una contrapregunta,

35. ZERWICK – GROSVENOR, *Analysis*, 142. Cf. 10,51; 14,12; 15,9,12 D.

sinó amb una afirmació contundent: «Ho faré (ποιήσω, ind. fut.) per vosaltres.» El Còdex Sinaític omet el v. 36 per *homoioteleuton*.

[c] 10,37: *Petició dels seients d'honor*

El tercer element [c] conté la petició sense ambages dels fills de Zebedeu de seure en els seients d'honor.

992. οἱ δὲ (εἶπαν) B $\aleph^2$ *rell* || καὶ D, *et d* | *om.* οἱ ... ἡμῶν $\aleph^*$ [*vl NR*].

993. (ἴνα) εἷς σου ἐκ δεξιῶν B $\aleph$ C* L Δ Ψ 892*. 1241. 2427 *pc* || εἷς ἐκ δεξιῶν σου D, *unus ad dexteram tuam* d A C³ K M N U W Θ Π $f^{1.13}$ 2. 28. 118. 157. 565. 579. 700. 1071. 1424 $\aleph$.

994. (καὶ) εἷς (+ σου L Ψ 892*) ἐξ ἀριστερῶν B L Δ Ψ 892*. 2427 || εἷς (- 1. 1582* | + σου $\aleph$ 1241) ἐξ εὐωνύμων D, *unus ad sinistram* d $\aleph$ W Θ 1. 565. 1241. 1424. 1582* *pc* (+ σου *p.* εὐων.: A C K M N U Π 0146 f^{13} 2. 28. 118. 157. [579]. 700. 1071. 1582^c $\aleph$).

992) La conjunció copulativa καὶ concorda amb el temps futur de la resposta de Jesús, segons el Còdex Bezae; la disjuntiva δέ, amb la contrapregunta formulada segons el Còdex Vaticà (el Sinaític omet aquest v.).

993-994) El text alexandrí subratlla «a la teva dreta» i empra, aquí, per a «l'esquerra» el mot habitual ἀριστερῶν, mentre que en el v. 40 coincidirà amb el Còdex Bezae, el qual empra sempre l'antifràstic εὐωνύμων,³⁶ que he traduït per «la sinistra».

[d] 10,38: *Jesús pregunta si són capaços de passar el tràngol que ell ha de passar*

En el primer centre [d], Jesús, després de dir-los que no saben el que demanen, els pregunta al seu torn si estan disposats a passar el tràngol que li ve al damunt.

995. ἀποκριθεὶς (εἶπεν) D, *respondens* d W Θ $f^{1.13}$ 28. 69. 124. 565. 788 || *om.* B $\aleph$ *rell* [*vl NR*].

995) Un cop més,³⁷ el Còdex Bezae empra un encapçalament solemne per a la resposta de Jesús.

[d'] 10,39a: *Resposta autosuficient de Jaume i Joan*

En el segon centre [d'], en correspondència amb el primer [d], es conté la resposta escarida i a l'uníson dels dos germans a la pregunta que Jesús els acaba de formular.

36. Cf. BAILLY, s.v. εὐώνυμος: «*par antiphrase, pour ἀριστερός ... placé à gauche*». Cf. Mc 10,40; 15,27; Mt 20,21.23; 27,38; el par. de Lc 23,33 prefereix el mot normal en l'escena de la creu.

37. Vegeu *infra*, nos. 890, 921, 951, 970.

996. (εἴπαν) αὐτῶ B S A C K L M N U Δ Θ Π Ψ f¹³ 2. 118. 157. 579. 1071 M ||
om. D d W Θ 0146 f¹ 28. 565. 700. 892. 1424. 2542 pc it.

996) La presa de posició dels germans és més categòrica en la versió del Còdex Bezae, per l'omissió del pronom, que no pas en la del text alexandrí.

[c'] 10,39b-40: *Rèplica de Jesús: passaran el mateix tràngol, però no s'asseuran a la dreta o a l'esquerra*

En el *sisè element* [c'], en contrast amb el tercer [c], Jesús replica als dos germans que, si bé hauran de passar pels mateixos sofriments que ell, no seran ells, sinó altres, els qui s'asseuran a la seva dreta i esquerra en el Regne de Déu.

(V. 39b) 997. τὸ (... τὸ δέ, v. 40) B S C* L Δ || τὸ μὲν (... τὸ δέ, v. 40) D, *quidem* d W Θ Π Ψ f^{1.13} 2. 28. 157. 565. 570. 700. 1071. 1424 M [vl NR].

(V. 40) 998. ἀλλ' οἷς B² A (C² ἄλλοι) Θ Ψ f^{1.13} 2427 M lat sy^{p,h,pal} bo || ΑΛΛΟΙΣ B* D S, *aliis* d L N W Δ Σ 0146. 0233. 225 a b ff² k sa^{ms} | ἄλλοις δέ sy^s aeth.

999. (ἡτοίμασται) ὑπὸ (παρὰ Θ) τοῦ πατρὸς μου S^{*2} Θ f¹ 1071. 1241. 1505 pc a r^{lvid} sy^{hmg} bo^{ms} aeth^{pt} || om. B D d S¹ *rell* latt sy sa bo aeth^{pt}.

997) La correlació μὲν ... δέ ..., emprada pel Còdex Bezae, marca millor l'oposició entre els dos membres.

998) En principi, en l'escriptura contínua (ΑΛΛΟΙΣ), les dues lectures són possibles. Els còdexs Vaticà (original), Bezae i Sinaític —pel que sembla—, avalats per 225 it sy^s sa^{ms}, consideren que ἄλλοις és el complement indirecte del perfet passiu ἡτοίμασται, mentre que la majoria de MSS interpreten que forma part de la correlació οὐκ ... ἀλλά, amb l'el·lipsi del verb ἔστιν, o bé alternativament empren ἀλλά per εἰ μή, «a excepció de», un aramaisme en el qual un mateix mot (δοῦναι) val per als dos membres.³⁸

999) En els còdexs Sinaític (original i segona mà) i Koridethi s'explicita el subjecte agent implícit en el passiu diví ἡτοίμασται, manllevat probablement al paral·lel de Mt 20,23.

[b'] 10,41: *Indignació dels altres deu contra les pretensions de Jaume i Joan*

En el *penúltim element* [b'], correlatiu del segon [b] (sobretot segons el Còdex Bezae), els altres deu, en sentir les pretensions de Jaume i Joan, s'indignen, car es consideren relegats dels primers llocs, malinterpretant la darrera dita de Jesús.

1000. καὶ (ἀκούσαντες) B S *rell*, et d || om. D [vl NR].

1001. οἱ δέκα B S *rell* || οἱ λοιποὶ δέκα D, *ceteri decem* d Θ [vl NR].

1002. τοῦ (Ἰακώβου) B S *rell* || om. D [vl NR].

38. ZERWICK – GROSVENOR, *Analysis*, 142.

1000-1001) L'asíndeton del Còdex Bezae confereix molt de relleu a la reacció de «els *altres* deu», explicitant-se amb l'adjectiu «altres» que tots plegats formen part del grup dels Dotze (cf. v. 32).

1002) Amb l'article τοῦ davant Ἰακώβου el text alexandrí pressuposa que la iniciativa l'ha presa Jaume.

[a'] 10,42-45: *L'esperit de servei, i no les pretensions de poder, distintiu del grup de Jesús*

En el *darrer element* [a'], correlatiu del primer [a], Jesús convoca els Dotze, els íntima a deixar d'imitar els poderosos d'aquest món i a posar-se al servei dels altres i els invita a seguir el seu exemple.

(V. 42) 1003. ὁ Ἰησοῦς B D S² C L Δ Θ Ψ 565. 579. 700 (ε A K M N U Π f¹ 2. 28. 118. 157. 1071. 1424 M) || Ἰησοῦς S* | ὁ δέ W [vl NR].

1004. κατακυριεύουσιν B S *rell* (et dominantur d) || καὶ -σουσιν D (- καὶ 579. 1346) [vl NR].

1005. οἱ μεγάλοι αὐτῶν B D, *maiores* d *rell* || οἱ βασιλεῖς S (+ αὐτῶν C*^{vid}) lat.

(V. 43) 1006. (οὐχ οὕτως) δέ B S *rell* || om. D d W Θ 565 [vl NR].

1007. μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν B S C* L Δ Ψ f^{1,13} 124. 579. 1071. 1424 | γεν. μέγ. ἐν ὑμ. A C³ K M N U P 2^c. 118. 157 M || μέγ. ἐν ὑμ. εἶναι D (Θ, *vestrum primus esse* d) | μέγ. εἶναι ἐν ὑμ. 0146. (700) *pc* it.

(V. 44) 1008. ἐν ὑμῖν εἶναι (πρῶτος) B S C* L (Δ, Θ) Ψ 0146^{vid}. 28. 579. 700. 892. 1241. 1424. 2427 *pc* c ff² || ὑμῶν εἶναι D, *vestrum (primum) esse* d W f¹ 565. (1071). 2542 *pc* | ὑμ. γενέσθαι A C³ K M U P f¹³ 2. 157. 1346 M.

1009. πάντων (δοῦλος) B S *rell* || ὑμῶν D, *vester* d W 565. 700 [vl NR].

1003) La manca d'article davant Ἰησοῦς de l'original del Còdex Sinaític podria donar a entendre que comença aquí una nova seqüència (la primera entrada en escena del personatge); els còdexs Vaticà i Bezae, en canvi, consideren que es tracta de la mateixa seqüència (cf. vv. 38, 39).

1004) D05 distingeix entre un futur imminent, «també les tiranitzaran», i el fet ja present que «les oprimeixen». El text alexandrí és més categòric, emprant ambdues vegades el present.

1005) El Còdex Sinaític parla de «els reis», mentre que tant Vaticà com Bezae es refereixen a «els seus magnats».

1006) El text alexandrí explicita amb la partícula disjuntiva δέ la contraposició entre el que fan els poderosos i el que han de fer els deixebles. El Còdex Bezae ho expressa amb més contundència amb l'asíndeton.

1007) En emprar dues vegades el verb εἶναι, el Còdex Bezae dona ja per fet que els Dotze aspiren a ser els més «importants» i els «primers», mentre que el text alexandrí rebaixa la primera aspiració amb el verb γενέσθαι.

1008-1009) El Còdex Bezae circumscriu —i en conseqüència precisa molt més— l'abast de la sentència de Jesús a l'interior del grup de deixebles: «el qui vulgui ser el primer *de* vosaltres, que sigui el *vosre* esclau» (lit. «l'esclau *de* vosaltres»). El text alexandrí ho formula d'una manera més genèrica: «el qui vulgui ser el primer *d'entre* vosaltres, que sigui l'esclau *de* tots».

[B] Perícopa 61. Mc 10,35-45

B03

[a] 35 Se li acosten Jaume i Joan, els fills de Zebedeu, dient-li: «Mestre, volem que tot allò que et demanarem, ens ho facis.»

[b] 36 Ell els digué: «Què voleu que jo faci per vosaltres?»

[c] 37 Ells, però, li digueren: «Concedeix-nos de seure l'un a la teva dreta i l'un a l'esquerra en el moment de la teva exaltació.»

[d] 38 Però Jesús contestà: «No sabeu el que demaneu: ¿sou capaços de beure la copa que jo haig de beure, o de ser batejats amb el baptisme amb què jo haig de ser batejat?»

[d'] 39a Ells li digueren: «Som capaços!»

[c'] 39b Però Jesús els digué: «De la copa que jo haig de beure, en beureu, i amb el baptisme amb què jo haig de ser batejat, sereu batejats; 40 això de seure, però, a la meva dreta o a la sinistra no em toca a mi de concedir-ho, sinó als qui ha estat reservat.»

[b'] 41 Llavors, en sentir-ho, els deu començaren a indignar-se contra en Jaume i Joan.

[a'] 42 Els convocà Jesús i els diu: «Sabeu prou bé que els qui figuren com a caps de les nacions les tiranitzen i que llurs magnats les oprimeixen. 43 Però no ha de ser així entre vosaltres; al contrari, el qui vulgui esdevenir important entre vosaltres, que sigui el vostre servidor, 44 i el qui vulgui ser el primer d'entre vosaltres, que sigui l'esclau de tots. 45 Perquè el Fill de l'home no ha vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescate per tothom.»

D05

[a] 35 Se li acosten Jaume i Joan, els fills de Zebedeu, i li diuen: «Mestre, volem que tot allò que et sol·licitarem, ens ho facis.»

[b] 36 Ell els diu: «Ho faré per vosaltres.»

[c] 37 Li digueren: «Concedeix-nos de seure l'un a la dreta teva i l'un a la sinistra en el moment de la teva exaltació.»

[d] 38 Però Jesús els féu de resposta: «No sabeu el que demaneu: ¿sou capaços de beure la copa que jo haig de beure, o de ser batejats amb el baptisme amb què jo haig de ser batejat?»

[d'] 39a Ells digueren: «Som capaços!»

[c'] 39b Però Jesús els digué: «Pel que fa a la copa que jo haig de beure, en beureu, i amb el baptisme amb què jo haig de ser batejat, sereu batejats; 40 això de seure, però, a la meva dreta o a la sinistra no em toca a mi de concedir-ho, a altres ha estat reservat.»

[b'] 41 En sentir-ho els altres deu començaren a indignar-se contra Jaume i Joan.

[a'] 42 Els convocà Jesús i els diu: «Sabeu prou bé que els qui figuren com a caps de les nacions també les tiranitzaran i que els seus magnats les oprimeixen. 43 No ha de ser així entre vosaltres; al contrari, el qui vulgui ser important entre vosaltres, que sigui el vostre servidor, 44 i el qui vulgui ser el primer de vosaltres, que sigui el vostre esclau. 45 Perquè el Fill de l'home no ha vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescate per tothom.»

[A'] Perícopa 62. Mc 10,46-52: *El cec de Jericó, figura dels deixebles obcecats pel Messies davídic*

La *tercera seqüència* [A'] (Per. 62) consta de dotze elements perfectament ordenats, amb un doble centre: *a b c d e f // \f' e' d' c' b' a'*. En el primer element hi figura la composició de lloc, Jericó [a] (el Còdex Vaticà uneix en un de sol el primer i el segon elements), i en el darrer, el seu correlatiu, el cec que ha recuperat la visió es posa a seguir el camí de Jesús [a']; en el segon es presenta l'actor principal, Bartimeu/Baritimies, cec, assegut com a mestre al marge del camí de Jesús [b] i, en el correlatiu del tram descendent, la invitació a anar-se'n, un cop ja s'ha definitivament alliberat [b']; en el dos següents elements, en sentir el cec que passava Jesús el Natzarè, li suplica, com a fill de David, que tingui compassió d'ell [c], però molts el comminen perquè calli [d], mentre que, en els elements correlatius del segon tram, Jesús s'interessa per la seva situació preguntant-li què vol que faci per ell [d'], i el cec li suplica que hi torni a veure [c']; en el cinquè element, el cec alça encara més el to de veu suplicant a Jesús que, en qualitat de fill de David, tingui compassió d'ell [e], mentre que, en el correlatiu del tram descendent, es despulla del seu mantell de mestre i d'un salt va cap a Jesús [e']; finalment, en el doble centre, Jesús dempeus el fa cridar [f] i els missatgers ho fan saber al cec, tot animant-lo [f'].

[a] 10,46a: *Arribada a Jericó*

En el *primer element* [a] hi consta, segons els còdexs Bezae i Sinaític, la composició de lloc: Jericó.

1010. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ B² S A C F K L M U W Δ Θ Π Ψ ^f1.13 28. 157. 565. 579. 700. 1071. 1346. 1424 ℣ || K. ἔρχεται εἰς Ἱεριχώ D, *Et venit Hiericho* d 2. 788 | *om.* B* sa^{ms}.

1010) El Còdex Bezae puntualitza que és Jesús qui ha pres la iniciativa d'anar a Jericó. El Còdex Sinaític i la segona mà del Vaticà consideren que són tots plegats, Jesús i els deixebles, els qui van a Jericó. L'original del Còdex Vaticà omet l'incís.

[b] 10,46b: *Presentació de Bartimeu/Baritimies, cec, assegut al marge del camí*

En el *segon element* [b], en sortir Jesús acompanyat dels seus deixebles i d'una nombrosa multitud, apareix un cec, de nom Bartimeu/Baritimies, assegut en qualitat de mestre al marge del camí de Jesús demanant almoïna.

1011. ἀπὸ Ἱεριχώ B S A C K L M U W Δ Π Ψ ^f1.13 2. 28. 69. 157. 565. 579. 1071. 1346. 1424 ℣ || ἐκεῖθεν D, *inde* d (Θ [565]. 700) it; (Or).

1012. καὶ (τῶν μαθητῶν) B S *rell* || μετὰ D, *cum* d Θ it; Or.

1013. Βαριτιμαῖος B S *rell* || Βαριτιμίας D, *Baritimeas* d it | *om.* W.

1014. (τυφλός + καὶ S) προσαίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν B S L Δ Ψ (892). 2427 *pc* k bo | ἐκάθ. παρὰ τ. ὁδ. προσαίτων A C² K M S U W Π Ω ^f1.13 2. 28. 124.

157. 700. 1071. 1424 𐤀 lat sy sa || ἐκάθ. παρὰ τ. ὁδ. ἐπαιτῶν D, *sedebat circa viam mendicans* d Θ 565 | ἐκάθ. παρὰ τ. ὁδ. C* 579.

1011-1012) L'omissió de l'estic anterior per part del Còdex Vaticà ha comportat el canvi de l'adverbi «d'allí» per la menció de la ciutat, «de Jericó», d'on surten Jesús «i (καί) els seus deixebles». El Còdex Bezae diu simplement que sortí Jesús «en companyia (μετά) dels seus deixebles», car és ell qui manté la iniciativa. La força del genitiu absolut «quan ell sortia» (ἐκπορευομένου αὐτοῦ), marcant que fou Jesús qui havia pres la iniciativa tant d'anar a Jericó³⁹ com de sortir-ne, queda desvirtuada en coordinar-hi el text alexandrí «i els seus deixebles» (καὶ τῶν μαθητῶν).⁴⁰

1013) En comptes del cognom arameu Βαροτμαῖος, adossat a «el fill de Timeu» (ὁ υἱὸς Τιμαίου),⁴¹ el Còdex Bezae emprà l'apel·latiu Βαρουτμίας (-υ- > -ι-), descriptiu de l'«apreci» de què gaudia «el fill de Timeu» i que contrastarà tot seguit amb la comprovació que era «cec».

1014) Tots dos textos parlen d'un «cec» que estava «assegut», en qualitat de mestre, «al marge del camí» de Jesús. El Còdex Vaticà el qualifica de «cec mendicant» (προσαίτης), amb el sentit de «demanar amb instància», i el Sinaític, de «cec i mendicant», mentre que el Còdex Bezae emprà el verb ἐπαιτέω, en sentit directiu, «demanar quelcom a algú/captar».

[c] 10,47: *Súplica del cec adreçada a Jesús com a fill de David*

En el *tercer element* [c], el cec, en assabentar-se que era present Jesús el Natzarè, es posa a cridar suplicant-li que, com a fill de David, tingui compassió d'ell.

1015. (Ἰησοῦς) ἔστιν ὁ Ναζαρηνός B 2427 || ὁ Ναζορηνός ἔστιν D* (-ζω- D^B), *Nazoreus est* d 28 l* q^c (ὁ Ναζαρ. ἔστ.: L W Δ Θ Ψ f¹ 28. 892. 1424 lat; Or) | ὁ Ναζωραῖος ἔστιν 𐤀 A C K M U Π f¹³ 2. 157. 565. 1071 𐤀 ff² (-ζο- E 700 | ἔστ. ὁ Ναζωραῖος 579).

1016. Υἱὲ (Δαβὶδ) B 𐤀 C L M² Δ Θ Ψ 579. 892. 1424. 2427 *al, Fili d*; Or^{pl} || Υἱός D K Π f¹³ 2. 28. 2542 *pc*; Or^{pl} | Ὁ υἱός A M* U W f¹ 124. 157. 700. 1071 𐤀 | Ἰησοῦ υἱός f¹³ 565. 1346 | Κύριε υἱός 28.

1015) Marc, si prescindim de la *vl* Ναζωραῖος del Còdex Sinaític aquí, emprà tan sols la forma Ναζαρηνός B / Ναζο(-ω-)ρηνός D.⁴² A més del possible sentit locatiu

39. Vegeu núm. 1010.

40. Vegeu també Mc 10,17 i 13,1, on es presenta la mateixa construcció en sing. En canvi, en el par. de Mt 20,29 el gen. absolut ha estat ja modificat en pl. (ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχώ), que és el que hauria d'haver fet el text alexandrí.

41. Per regla general, primer figura el nom arameu (en transcripció) i després la traducció en grec. Aquí tindríem una excepció.

42. Es pot consultar el meu article «“Nazareno” y “Nazoreo”, con especial atención al Códice Bezae», en R. PIERRI (ed.), *Grammatica intellectio Scripturae. Saggi filologici di Greco biblico*. Miscellanea in onore di P. Lino Cignelli (en premsa).

«de Natzaret», aquest gentilici pren sempre connotacions negatives les sis vegades en què es presenta en el Còdex Bezae (Mc 1,24; 10,47; 14,67; Jn 18,5; Lc 4,34; 18,37); no així en el Còdex Vaticà, car en Mc 16,6 B (*om.* D **ſ**) [tampoc en Lc 24,19 B **ſ** (Ναζωραίου D)] no pot tenir cap connotació negativa. La forma Ναζο(-ω-)ρηνός del Còdex Bezae podria ser la més primitiva: de fet es retroba en Lc 4,34 D, al costat de la forma més corrent, Ναζαρηνός (Lc 4,34 B **ſ**; 18,37 D; 24,19 B **ſ**), i de la forma que comporta més càrrega teològica, Ναζο(-ω-)ραϊος (Lc 2,39 D; 18,37 B **ſ**; 24,19 D; Ac 2,22; 3,6; 4,10; 6,14; 22,8; 24,5; 26,9).

1016) En el Còdex Bezae s'aprecia millor la tendència a eliminar la diferència entre el nominatiu i el vocatiu, fins i tot quan el vocatiu té, com en el cas present, formes pròpies:⁴³ υιέ, Mt (8,29, lac. D); 15,22 **ſ**; 20,30.31; Mc 5,7; 10,47 B **ſ**.48 B **ſ**; Lc 8,28; 18,38.39 B (**ſ**); υιός, Mt 15,22 B D; Mc 10,47 D.48 D; Lc 18,39 D.

[d] 10,48a: *Els acompanyants de Jesús comminen el cec*

En el *quart element* [d], molts dels qui acompanyaven Jesús conjuraven reiteradament el cec perquè callés. No hi ha variants significatives.

[e] 10,48b: *El cec s'entesta en qualificar Jesús com a fill de David*

En el *cinquè element* [e], el cec, en comptes de callar, s'obstina més i més en el títol de «fill de David».

1017. ἔκραζεν B **ſ** *rell*, clamabat d || -ξεν D [vl NR].

1018. Υιέ (Δαυίδ) B **ſ** A C K L M U Δ Θ Π Ψ 2. 157. 565. 579. 700. 788. 892. 1071. 1424. 2427 **℞**, *Fili* d; Or^{pl} || Υιός D F *pc* | 'Ο υιός *f*¹ | 'Ιησοῦ υιέ *f*¹³ | Κύριε υιός 28. 124.

1017) El Còdex Bezae prefereix emprar, la segona vegada, l'aorist complexiu (πολλῶ μᾶλλον) ἔκραζεν; el text alexandrí usa l'imperfet ἔκραζεν, gairebé equivalent del primer ἤρξατο κράζειν.

1018) Pràcticament les mateixes *vll* del v. 47.

[f] 10,49a: *Jesús fa cridar el cec*

En el *primer centre* [f] es produeix la inflexió: Jesús s'atura i envia uns emissaris perquè facin venir el cec.

1019. (εἶπεν)· Φωνήσατε αὐτόν B **ſ** C L Δ Ψ 579. 892. 1241. 1424. 2427 *al* k sy^{hmg} bo || αὐτόν (-τῷ [*sic*] Y 69. 700) φωνηθῆναι D, *illum vocari* d A K M U W Y Θ Π *f*¹³ 2. 28. 69. 157. 565. 700. 1071 **℞** lat sy^h sa (^s *f*¹).

43. ZERWICK, *Graecitas*, § 33.

1019) Segons el text alexandrí, Jesús parla en discurs directe, més emfàtic; segons el Còdex Bezae, en discurs indirecte, amb l'èmfasi posat en el pronom.

[f'] 10,49b: *Comuniquen al cec que Jesús el crida*

En el *segon centre* [f'], en perfecta correspondència amb el primer [f], els missatgers comuniquen al cec que Jesús el crida.

1020. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ B ằ *rell* || οἱ δὲ λέγουσιν (εἶπον 565) τῷ τυφλῷ D, *illi autem dixerunt caeco d 565* [vl NR].

1020) El text alexandrí confereix molta solemnitat al fet de cridar el cec emprant de nou el mateix verb, φωνοῦσιν ... λέγοντες, que en boca de Jesús, Φωνήσατε, i repetint-lo tot seguit en discurs directe adreçat al cec, φωνεῖ σε. El Còdex Bezae, en canvi, marca una disjunció (δέ) entre l'ordre de cridar-lo i l'acompliment: «Ells, tanmateix, diuen al cec.» No es limiten, en efecte, a cridar-lo, sinó que l'animen a aixecar-se de la seva càtedra («estava assegut»).

[e'] 10,50: *El cec es despulla del seu mantell i, d'un salt, es presenta a Jesús*

En el *primer element del tram descendent* [e'], en contrast amb el cinquè del primer tram [e], el cec es despulla del seu mantell de mestre que propugnava un Messies davídic i, amatent, es presenta a Jesús.

1021. (πρὸς) τὸν Ἰησοῦν B ằ *rell* || αὐτόν D, *eum d Θ 565* [vl NR].

1021) El text alexandrí, en comptes del pronom, πρὸς αὐτόν, explicita el nom de Jesús, πρὸς τὸν Ἰησοῦν (cf. v. 49), del tot redundant (cf. vv. 51, 52).

[d'] 10,51a: *Jesús s'interessa per la situació del cec*

En el *segon element del tram descendent* [d'], en contrast amb el quart del tram ascendent [d], Jesús, lluny de comminar-lo perquè callés, li pregunta què vol que faci per ell.

1022. (Τί) σοι θέλεις ποιήσω; B ằ C K L Y Δ Θ Π Ψ 565. 1071. 1424 || θέλ. ποι. σοι; D, *vis faciam tibi?* d A M N U W *f*^{1.13} 2. 69. 124. 157. 579. 700. 788. 1346 ㉓ [vl NR].

1022) El text alexandrí emfatitza el pronom.⁴⁴

44. Pel que fa a la construcció de θέλεις amb el subj. aor. deliberatiu ποιήσω, vegeu *supra*, núm 991.

[c'] 10,51b: *El cec vol recuperar la vista*

En el *tercer element del tram descendent* [c'], al contrari del tercer del tram ascendent [c], el cec ha deixat de banda els títols de «Natzarè» i «fill de David» i s'adreça a Jesús de manera afectuosa/acadèmica demanant-li que pugui recuperar la vista.

1023. 'Ραββουνί B $\aleph$ *rell* || Κύριε ῥαββί D, *Domine rabbi* d it.

1023) El text alexandrí utilitza la forma aramea emfàtica de ῥαββί, 'Ραββουνί, «Mestre meu», molt afectuosa. El Còdex Bezae, en canvi, empra una fórmula composta, grega i aramea, que podríem qualificar d'acadèmica, Κύριε ῥαββί, «Senyor mestre», en consonància amb el mestratge heterodox que exercia fins ara el cec «assegut al marge del camí»; la construcció 'Ραββωνί solament l'usa en Jn 20,16, amb la consegüent traducció Κύριε διδάσκαλε, altrament empra sempre ῥαββί, en els mateixos indrets que ho fa el text alexandrí, si exceptuem la seva reduplicació, ῥαββί, ῥαββί, en Mt 23,7.

[b'] 10,52a: *Jesús avia el cec, un cop definitivament alliberat*

En el *penúltim element del tram descendent* [b'], en contrast amb l'actitud anterior del cec «assegut al marge del camí» [b], Jesús l'invita a «anar-se'n», un cop ja s'ha alliberat definitivament de la seva obcecació, gràcies a la fe/adhesió que ha manifestat a la seva persona.

1024. καὶ ὁ Ἰησοῦς B $\aleph$ ¹ L Δ Ψ 579. 892. 1241. 1424. 2427 *pc* q sy^p sa^{ms} bo^{pt} || ὁ δὲ Ἰη. D, *Iesus autem* d $\aleph$ ^{*2} A C E* K M U (- Ἰη. W) Θ Π f^{1.13} 2. 28. 157. 565. 1071 $\aleph$ lat sy^h sa^{ms}.

1024) El text alexandrí uneix la resposta de Jesús a la petició del cec amb una copulativa; el Còdex Bezae, amb una disjuntiva, invitant-lo a abandonar la posició en què s'havia parapetat i havia quedat cec.

[a'] 10,52b: *Un cop recuperada la vista, es posa de nou a seguir Jesús en el camí*

En el *darrer moviment* [a'], en contrast amb el primer [a], el cec deixa Jericó i es posa de nou en el camí de Jesús recuperant el seguiment.

1025. (καὶ) εὐθύς B $\aleph$ L Δ Ψ 788 || εὐθέως D, *confestim* d A C K M U W Θ Π f^{1.13} 2. 28. 118. 157. 565. 579. 700. 1071. 1346. 1424 $\aleph$ [vl NR].

1025) Ja hem anotat al principi d'aquesta anàlisi de l'Evangeli de Marc que B03 empra 38x l'adverbi εὐθύς per tan sols 2x εὐθέως (1,8.21) no distingint pràcticament entre l'un i l'altre adverbi; $\aleph$ 01 empra 38x εὐθύς i mai εὐθέως (4x B03 i $\aleph$ 01 no coincideixen); D05 té 28x εὐθέως, en sentit temporal, i 5x εὐθύς, amb un matís local (1,28.30.43; 4,5; 11,3).

[A'] Perícopa 62. Mc 10,46-52

B03

[a] 46 Quan ell sortia de Jericó, així com els seus deixebles i una multitud considerable, el fill de Timeu, Bartimeu, un cec mendicant, estava assegut al marge del camí.

[b] 47 En sentir que «Jesús és el Natzarè», començà a cridar: «Fill de David, Jesús, tingues compassió de mi!»

[c] 48a Molts es posaren a conjurar-lo perquè callés.

[d] 48b Ell, però, encara cridava més fort: «Fill de David, tingues compassió de mi!»

[e] 49a S'aturà Jesús i digué: «Cri-deu-lo.»

[f] 49b Criden el cec dient-li: «Coratge, aixeca't!, que et crida.»

[e'] 50 Ell, havent llençat el seu mantell, féu un salt i anà cap a Jesús.

[d'] 51a Llavors, prenent la paraula, Jesús li va dir: «Què vols que per tu faci?»

[c'] 51b El cec li digué: «Rabbuní, que hi torni a veure!»

[b'] 52a Jesús li assegurà: «Vés, la teva fe t'ha salvat.»

[a'] 52b A l'instant hi tornà a veure, i es posà a seguir-lo pel camí.

D05

[a] 46a Arriba a Jericó.

[b] 46b Quan ell sortia d'allí acompanyat dels seus deixebles i una multitud considerable, el fill de Timeu, Bartimies, cec, estava assegut al marge del camí, captant.

[c] 47 En sentir que «És Jesús el Natzorè!», començà a cridar: «Fill de David, Jesús, tingues compassió de mi!»

[d] 48a Molts es posaren a conjurar-lo perquè callés.

[e] 48b Ell, però, encara cridà més fort: «Fill de David, tingues compassió de mi!»

[f] 49a S'aturà Jesús i digué que el cridessin.

[f'] 49b Ells, tanmateix, diuen al cec: «Coratge, aixeca't!, que et crida.»

[e'] 50 Ell, havent llençat el seu mantell, féu un salt i anà cap a ell.

[d'] 51a Llavors, prenent la paraula, Jesús li va dir: «Què vols que faci per tu?»

[c'] 51b El cec li digué: «Senyor, rabbí, que hi torni a veure!»

[b'] 52a Però Jesús li assegurà: «Vés, la teva fe t'ha salvat.»

[a'] 52b A l'instant hi tornà a veure, i es posà a seguir-lo pel camí.

Josep RIUS-CAMPS

Església de Sant Pere de Reixac

Apartat 41

E – 08110 MONTCADA I REIXAC (Barcelona)

E-mail: riuscamps@yahoo.es

Summary

The present note examines all the variants of the Sixth Section of the Gospel of Mark (Mk 9,30-10,52) in Codex Bezae (D05), the greatest representative of the Western text, comparing it with the Alexandrian one, represented by Codex Vaticanus (B03) and Codex Sinaiticus (S01). This Section consists of four periods: Crossing of Galilee (XIV, in the global numbering of the work: 9,30-50); The way to Judea via the other side of the Jordan River (XV: 10,1-16); Continuation of the Way (XVI: 10,17-31); The Way going up to Jerosolima (XVII: 10,32-52). The Sixth Section has as a leitmotiv the theme of the «way», of the personal Way of Jesus, physical as well as metaphorical, full of incomprehensions and scandals, of teachings addressed to the disciples in private and to the multitude of followers, as well as predictions about the fate of the Son of Man in contrast with the ambitions of power and the seriously clouded understanding of the Twelve.